

LEVÉLTÁRI ADATOK FAÉPÍTÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

I.

FATEMPLOMOK ÉS HARANGLÁBAK

GYŰJTÖTTE

HEREPEI JÁNOS és SZABÓ T. ATTILA

KOLOZSVÁR, 1939.

GRAFICA KÖNYVNYOMDA, CALEA MARECHAL FOCH 38.

BEVEZETÉS.

Szinte egy évtizede annak, hogy egészen más irányú levéltári kutatás közben ráterelődött figyelmem az egyes közgyűjtemények családi levéltárainak birtok-anyagában itt-ott elszórt olyan levéltári adatokra, amelyek faépitészetünk történetének ismeretéhez értékes adatokkal járulnak. A faépitészetünkre vonatkozó eddigi kiadványok¹ tanulmányozása unszolt arra, hogy e munkák természetszerű hiányosságait a kezem között szinte mindennap megforduló levéltári anyagból kiegészítsem. Mondanom sem kell, hogy e kiegészítés határait éppen a rendelkezésemre álló levéltári anyag határozta meg. A Magyar Nemzeti Múzeum és az Erdélyi Múzeum Erdélyre vonatkozó családi levéltárainak eddig átnézett birtok-anyaga magától értetődőleg kevés olyan levéltári adatot nyújtott, mely a nagyobb fajta népi faépitészeti emlékekre (fatemplomok, haranglábak, ágasok) vonatkoznak. Az innen előkerült adatok számra nézve nagyon keveset nyújtanak, habár értékességük éppen az adatok régisége folytán vitán felül áll. Ilyen természetű anyagban pusztán e célból levéltári kutatást folytatni meglehetősen kevés eredménnyel kecsegtető vállalkozás: legfeljebb néhány ezer oklevél vagy más kéziratos forrás átnézése eredményezhet egy egy adatot. Ilyen anyagból adatokat tehát szinte csak a más-irányú, de e szempontokra is kiterjedő kutatók munkájától várhatunk. Az említett népi faépitészeti emlékek különleges gazdag levéltári anyagát elsősorban ama intézmények levéltáraiban kell keresnünk, amelyek ma is birtokában vannak a népi faépitészet legszebb emlékeinek: az egyházak levéltáraiban.

Az itt alább közlendő anyag éppen az egyházi levéltárakban rejtőzködő valóban gazdagnak mondható faépitészeti anyagra akarja felhívni a figyelmet. Bár az általunk gyűjtött anyag rendszeres munka-megosztáson alapuló kutatómunka eredménye, adatainak bősége és ugyanakkor hiányossága, illetőleg egyoldalúsága egyaránt figyelmeztetni akar a további kutatás várható eredményességére és a kiegészítés parancsoló szükségességére.

Gyűjtő-társam, Herepei János, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója volt az, akinek először irányult rá figyelme az egyházi levéltárakban rejtőzködő ilyen természetű adatokra. Ő az erdélyi református püspöki levéltár rendezés alatt álló anyagában, főként az egyházvizsgálati (vizitációs) jegyzőkönyvekben és számadásokban, a kolozsvári református egyházközség levéltárában, sőt újabban a Székely Nemzeti Múzeumban is olyan értékes adatokat gyűjtött, amelyeket, úgy látjuk, érdemes az e kérdéssel foglalkozó szakembereknek ilyen úton is rendelkezésére bocsátanunk. E kutatás hézagait töltik ki

¹ Felsorolásukat és a kérdés történetére vonatkozó jegyzeteket l. dr. Balogh Ilona: *Magyar fatornyok*. Bp. 1935. 3 kk.

e sorok írójának a Magyar Nemzeti Múzeum és az Erdélyi Múzeum erdélyi vonatkozású családi levéltáraiból, az egyes református egyházközségek levéltári anyagából, a kolozsvári, görgényi és dési református egyházmegye levéltárának vagyon-összeírásaiból, egyháziátogatási jegyzőkönyveiből és számadásaiból gyűjtött adatai. De hogy mennyi újabb adatot várhatunk még a többi egyházmegyei és az egyházközségi levéltárak, sőt részben az említettek alaposabb átnézése révén is, azt az itt közlendő anyag sejteti.

E gyűjtés közzevetői érzik legjobban, hogy kötött helyzetükben a kutatási tér csekélysége miatt a megérzett és meglátott hiányokból csak milyen keveset tölthettek ki. Hiszen az itt alább közölt, szinte kizárólag református egyházközségek birtokában volt vagy ma is azok tulajdonában lévő faépitészeti emlékekre vonatkozó levéltári anyag is csak egy kis részét teszi annak az adaltömegnek, amely ez egyháznak egyházmegyei és egyházközségi levéltáraiban várja a rendszeres gyűjtőket. De hol vannak még az erdélyi római katolikus és az unitárius egyházi levéltárakban lappangó adatok? Nem kétséges, hogy e levéltárak rendszeres átvizsgálása népi faépitészetünk mindaddig még levéltári adatokból sem ismert emlékeinek számát száz meg száz újabb emlék kimutatásával gazdagítaná.¹ Ezt a munkát az egyes felekezetek levéltárosai végezhetik a legjobban, és ami fontos, legkönnyebben el. Talán lesz idő, mikor az egyházak szükségét érzik majd az egyházi faépitészeti emlékekre vonatkozó levéltári adatok összegyűjtésének.

E kis gyűjtemény szerény kezdetként mutatja, hogy az ilyenféle munkában a levéltárak kutatójának milyen természetű adatokra kell figyelnie. Magam az összegyűjtött anyagot megyénként és ezen belül községenként csoportosítottam. Az egyes községek történeti adatait időrendben közlöm. A gyűjtemény sajtó alá rendezésében a szokott kiadási elveket követtem nemcsak a szövegek helyesírásában, de a forrásoknak lehető pontos jelzésében is. Saját megjegyzéseim és pótlásaim []-ben adom.

Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy bár a rendelkezésünkre álló egyházi forrásokban természetesen csak magyar egyházi faépitészeti emlékekre vonatkozó adatok kerülhettek elő, mégis néhány községben a református haranglábak építői, illetőleg ácsmesterei között románok is szerepelnek, sőt egy román fa-harangláb, a magyarvalkóira vonatkozólag is akadtam egy adata. Ezt itt, bár nem tartozik bele közlésünk körébe, a román faépitészet kutatója számára közlöm.

Kolozsvár, 1939. április 25-én.

SZABÓ T. ATTILA.

¹ Ez az adatközlés több, mint másfélszáz olyan községben sorol fel faépitészeti emlékeket, amelyekben az eddigi kutatás ilyen emlékekről nem tudott.

Alsófehér megye.

**Alamor*. 1878.¹ Kiadás. Épületek (*harangláb*) javítása frt. 34 kr. 78.
 **Asszonynepe*. 1878.² A *harangláb* még használható.
 **Csesztve*. 1884.³ Csesztvén *harangláb* épült 85 frt. 87 kr. költséggel.
Csombord. 1871.⁴ A *harangláb* gyenge. — 1873.⁵ A *harangláb* ingadozó, megerősítése iránt intézkedés tétel. — 1884.⁶ Új *harangláb* épült 100 frt. 50 kr. kiadással.

**Hari*. 1879—80.⁷ Templom kijavítandó, *harangláb* most épített ki.

**Kissolyos*. 1869.⁸ Középület csak a *fatemplom*, mely felette roskatag. 1873.⁹ *Harangláb* építése frt. 31 kr. 56. — 1879—80.¹⁰ Középület csupán a *templom*; rozzant *faépület*. — 1878.¹¹ Középület csak a *fából készült* rozzant *templom*. — 1888.¹² Miután a *fából épült* régi kis *templom* lerokadt, leszedett, semminémű egyházi épület nincs.

**Magyarbükks.* 1880.¹³ A *harangláb* is új fedelet igényel. — 1882.¹⁴ A *harangláb* fedele gyenge. — 1883.¹⁵ A *harangláb* is befedtetett. — 1883.¹⁶ A *fatorony* avult, dűledező, rongyosított fedelű. Kiigazítására 44 ezer székelyzsindely be van szerezve. 167 frt. önkéntes ravatalt vállaltak magukra az az egyháziak, melyből ezideig 124 frt. fizettetett be (Ebből vásároltatott a zsindely). — 1884.¹⁷ A *harangláb* ingadozó állapotban, minél fogva elhatározták, hogy új tornyot építenek (E célra br. Kemény Endre 30 frtot ajándékozott).

**Marosgombás.* 1866.¹⁸ A *harangláb* igényel most költségesebb javítást. Ajánlatik az előjárásnak a szükséges javítást a maga idejében megtenni, tételni. — 1870.¹⁹ A *harangláb* új fedést kíván. — 1871.²⁰ A papilak, *harangláb* roskatagok. — 1875.²¹ A *harangláb* roskadozó félben. — 1877.²² A *harangláb* építési költségei. Kiadandó 31 frt. 36 kr. Kiadott 31 frt. 36 kr. — 1883.²³ A *templom*, *harangláb* és papilak jó karban vannak. — 1883.²⁴ A *templom*, *harangláb*, papilak jó karban vannak. — 1884.²⁵ A *templom*, *harangláb* és papilak jó állapotban vannak.

**Marosköppánd.* 1880.²⁶ Köppándon a *harangláb* nagyon gyenge. — 1882.²⁷ A *harangláb* nagyon gyenge lábán áll. A kebli előjárásnak kötelességévé tételik, hogy addig is, míg új *harangláb*ot építenének, a régit legalább fedéllel lássák el. — 1883.²⁸ A *templom* jó karban van, melléje 1882-ben új *harangláb* épült 22 frt. 70 kr. költséggel.

**Marosszentkirály.* 1872.²⁹ A *harangláb* roskadozott állapotban van. Egyik harang el van hasadva. — 1874.³⁰ Torony nincs. Egy kis törpe *harangláb*on van a két harang. — 1880.³¹ A *harangláb* újonnan épített 161 frt. 63 kr. költséggel. A nagyenyedi főiskola ajándékba adta hozzá a tölgyfaanyagot: értéke 36 frt. — 1882.³² A *harangláb* új. — 1883.³³ A *harangláb* jó. — 1883.³⁴ A *harangláb* jó karban van. — 1884.³⁵ A *harangláb* jó.

**O. Lapád.* 1871.³⁶ Templom zsendélyfedelű kis *faépület*, 1869-ben újrafedtetett; *harangláb*on van egy félmázsas nehéz kis harangja. — 1875.³⁷

A *harangláb* ingadozó, avult fedelű, okvetlenül javítást igényel — 1880.⁸⁸ A roskadozó *harangláb* helyett múlt évben szilárd új *harangláb* épült 236 frt. 62 kr. költséggel. — 1882.⁸⁹ A templom és *harangláb* jókarban van. — 1883.⁴⁰ A templom és *harangláb* jókarban van. — 1883.⁴¹ O.-Lapádon a templom és *harangláb* jókarban van. — 1884.⁴² A templom és *harangláb* jó. *Nagylak.* 1869.⁴³ Kiadások... *Harangláb*-igazítás s pajta-renováció frt. 8 kr. 10. — 1870.⁴⁴ Kiadás: *Kdszoni Samunak haranglábok* ács-munkájáért frt. 8 kr. —.

**Örményszékes.* 1869.⁴⁵ Középület nincs semmi, csak egy *harangláb*. — 1870.⁴⁶ Középület nincs semmi, csak a *harangláb*... Kiadás... *Harangláb*-igazítás frt. 2 kr. —. 1872.⁴⁷ Kiadás... *Harangláb* igazítása frt. 7 kr. 62. — 1887.⁴⁸ Semminemű épület nincs, csakis egy *harangláb*.

**Pókafalva.* 1869.⁴⁹ Kiadás... A *harangláb*on s papilakon tett javításért 3 frt. 16 kr.

**Túr.* 1868.⁵⁰ *Harangláb* egészen új. Kiadás... 1866-i építkezés, *harangláb* egészen újból frt. 202 kr. 91.

Beszterce-Naszód megye.

**Kisbudak.* 1883—4.⁵¹ Középület nincsen, csak a *harangláb*, melyet ez évben újból építettek, került 52 frt.-ba. — 1886.⁵² Középület: az egy *harangláb*; két éve, hogy készítette az egyház.

Háromszék megye.

**Aldoboly.* 1759.⁵³ Két temelkező helye is vagyon ezen megnevezett eklézsianak, az egyik vagyon Felszegben a falu végén, amely is jó támaszos és fedeles kertben vagyon, lévén záros kötött és zsendelyes kapuja.

**Árapataka.* 1759.⁵⁴ A cinteremen kívül vagyon egy *fából* kötött és zsendellyel fedett *harangláb*. — 1799.⁵⁵ A cinterembe belől a templom mellett napnyugatról van egy *fa-harangláb*.

**Árkos.* 1759.⁵⁶ Vagyon egy *fából* csinált *harangláb*. — 1797.⁵⁷ Vagyon egy romlófélben álló *harangláb*. — 1800.⁵⁸ Ezen templomnak a napnyugoti végére épített 1799-ben az eklézsia egy tornyocskát veres cseréppel fedve. A torony még készen nem lévén, a régi *haranglábba* vagyon két harang. — 1873.⁵⁹ A használhatatlan *kis torony* leszedetik, minthogy a harangok már is az új *harangláb*ra helyeztetek el.

**Besenyő.* 1759.⁶⁰ Vagyon egy *fából* kötött *harangláb* zsendellyel fedett a cinteremen kívül. — 1775.⁶¹ *Deliberatum et commissio*...: A dülőlélben levő *harangláb*at ne nézzék béknyit szemekkel, hanem renoválják.

**Bodola.* 1759.⁶² A bodolai reformata eklézsianak temploma vagyon a falu derekában, köröskörnyűl a cinterem, mely zsendellyel fedett kőlábakra s *cserefa* kötésekre téglából építetett, mely cinterem pusztán vagyon, két mérés borna kertenél, több feltéve nincsen. A templombajáró első ajtó felett hasonló móddal építetett *torony*. — 1799.⁶³ Vagyon a bodolai ref. eklézsianak a falu közepében kőlábakra [...] ¹ *fakötésekből* épített, zsendellyel fedett *temploma*. A templombajáró első ajtó felett vagyon hasonló kötés [...] ² *torony*.

**Egerpatak.* 1759.⁶⁴ Vagyon egy *fából* való *harangláb* is, zsendellyel fedett.

**Eresztvény.* 1759.⁶⁵ Vagyon a templomon alól a parochiális háznak kapuja előtt egy zsendellyel fedett *harangláb*. — 1798.⁶⁶ A régi *harangláb*, mely a templom alól a papi parochiális ház kapuja előtt volt, elromlott, de mást épített az eklézsia a templom déli ajtaja eleibe. Vagyon a már leírt *haranglábban* [két harang].

**Erősd.* 1759.⁶⁷ A cinterem előtt vagyon egy *fából* kötött és zsendellyel fedett *harangláb*, melynek nagyobb része a cinteremen kívül áll. — 1776.⁶⁸ Egy darab erdőt fogtanak fel ezelőtt 15 esztendőkkkel eklézsia számára *Harangláb* nevezetű helyen a falu mellett. — 1799.^{69, 70} A cinteremben vagyon egy *fából* épült zsendelyes *harangláb*.

**Étfalva.* 1759.⁷¹ Vagyon egy *fa-harangláb* zsendellyel fedett a cinteremen kívül, ad occidentem. — 1775.⁷² Deliberatum et comissio...: Mind templomok, mind *haranglábok*, mind parochiák romladozófélben vannak. Committálja pedig praesentibus ökegyelmük. 2-do. Új *harangláb*ot építse-nek, vagy kőből azon fundamentumra kisded tornyot. — 1780.⁷⁴ A *harangláb*at Étfalván erősítsék meg, míg kőből építhetnek tornyot. — 1789.⁷⁵ Építse-nek megromladozott *harangláb*jok helyébe újat vagy tornyot, ha az Úr Isten ingyen való kegyelméből édes hazánkban békességes időket enged. — 1797.⁷⁶ A régi *harangláb* helyett építtetett egy új kőtorony.

**Feldoboly.* 1759.⁷⁷ Vagyon egy zsendellyel fedett *fából* való *harangláb* a cinterem előtt. — 1767.⁷⁸ A régi *harangláb* helyébe épített a nemes eklézsia egyberagasztva a templommal egy szép tornyot.

**Fotos és Martonos.* 1798.⁷⁹ Vagyon a martonosi és fotosi ref. két ág eklézsijának temploma Fotos és Martonos között a mezőben a martonosi határ szélén, kőből, zsendellyel fedve. Építtetett az eklézsia 1795-ben egy *fából* a a templom rakáson feüllyel (addig merő kő) kötött és a *fa* közé téglából kirakatott *tornya*, a templom déli oldalánál a templomhoz ragasztva, cseréppel fedve a földtől fogva a gombja tetejéig 11½ öl magasságú, melyeket most sövénykert kerít be.

**Hídvég.* 1759.⁸⁰ Vagyon egy *fából* csinált, zsendellyel fedett *harangláb* a cinteremnek felső végiben. NB. a templom alsó végiben építeni kezdett kőtorony már mintegy három ölnyre fel is vitett. — 1799.⁸¹ Ezen templom végében vagyon napnyugot felől kezdve a *torony*, a föld színétől mintegy három ölnyre felrakva. Vagyon egy *fából* csinált, zsendellyel fedett *harangláb* a cinterem felső részében.

**Kálnok.* 1759.⁸² Vagyon egy *fából* csinált és zsendellyel fedett *harangláb*. — 1797.⁸³ Vagyon egy *fából* csinált és zsendellyel fedett *harangláb*. — 1800.⁸⁴ Vagyon egy *fából* csinált és zsendellyel fedett *harangláb*, küljel a kerítésen dél felől.

**Kilyén.* 1759.⁸⁵ Vagyon a templom előtt egy *fából* csinált és zsendellyel fedett *harangláb*. — 1775.⁸⁶ Örömmel szemlélte a vizitáció az újonnan erigált új *harangláb*at. — 1797.⁸⁷ Vagyon a templom napnyugot felől való végiben egy [...] ¹ négy oszlopon épített torony vagy *harangláb*. [Mosta]-nában pedig a templom déli ajtajánál kezdett ép[íteni] egy kőből való torony,

mely a föld színin s fundamentum[án fejj]ül felrakatott három német ölnire. — 1800.⁸⁸ Vagyon a templom napnyugoti végénél egy *fából* épített *harangláb*. A templom déli ajtajánál most épül egy új kőtorony. — 1869.⁸⁹ Az egyház épületei közt a papi ház 100 éven felyüli *faház* lévén, javítást igényel; a templomon is vannak romladozások, a *harangláb* rossz. — 1870.⁹⁰ A *harangláb* még nincs megjavítva. — 1873.⁹¹⁻² A *harangláb* kijavított. — Kiadás: építkezések, javítások frt. 4 kr. 60.

**Kisborosnyó*. 1759.⁹⁸ A templom előtt vagyon egy *fából* való *harangláb*. — 1775.⁹⁴⁻⁵ A sepsi particuláris visitatio... committálja azokra nézve 1-mo, hogy megromladozott *haranglábokat* reperálják.

**Komolló*. 1759.⁹⁶ A templom előtt vagyon egy *fa harangláb*. — 1798.⁹⁷ Vagyon a templom előtt egy *fa harangláb*.

**Kőkös*. 1759.⁹⁸ A templom előtt vagyon egy *fából* építetett és zsendellyel fedett *harangláb*. — 1797.⁹⁹ A templom előtt vagyon egy *fából* építetett és zsendellyel fedett *harangláb*. — 1800.¹⁰⁰ A templom előtt vagyon egy *fából* épített és zsendellyel fedett *harangláb*.

**Köröspatak*. 1759.¹⁰¹ Vagyon egy *fából* csinált *harangláb* a reformatum és unitarium templom között, közös az unitária eklézsiával, aminthogy együtt is curálják. — 1780.¹⁰² Deliberatum et comissio...: 7-mo. Amint a *haranglábból*, melyet ezelőtt közül bírtak, az unitária eklézsia kiszorította a reformátát transponáltatik ad locum debitum. — 1797.¹⁰³ Van egy *fából* kötött *harangláb*, amely úgy van készíve, hogy alatta járnak a templomba. — 1800.¹⁰⁴ Vagyon egy *fából* kötött *harangláb* a templom ajtajánál, amely alatt szoktanak bejárni a templomba.

**Lécfalva*. 1879.¹⁰⁵ A templom és torony romjaiból ki van véve — csekély utómunka kivételével, a torony hasonlóan új födéllel-bádoggal, új gombbal felékesítve. — 1880.¹⁰⁶ A felhasználható jövedelmet felemésztette a *harangláb* kijavítása. Kiadás: *harangláb*-igazítás (I) és apróbb javításokra frt. 106 kr. 92.

**Magyaros*. 1759.¹⁰⁷ A cinterem előtt vagyon egy *fából* kötött és zsendellyel fedett *harangláb*. — 1798.¹⁰⁸ A régi volt templom 1794-ben 7-a Martii minden parochiális épületekkel, orgonával s egyebekkel elégett volt. Volt régen egy *fa-harangláb* és ez elégvén, épített az eklézsia kő-tornyot.

**Máldás*. 1759.¹⁰⁹ A templom előtt vagyon egy zsendellyel fedett, *fából* kötött *harangláb*. NB. A kicsi templom 1415-ben épült. — 1797.¹¹⁰ A templom előtt vagyon egy zsendellyel fedett, *fából* kötött *harangláb*. — 1800.¹¹¹ Vagyon a templom előtt egy *fából* kötött, zsendellyel fedett *harangláb*, most erősen megromladozva.

**Nyén*. 1759.¹¹² A tűz miatt elromlott *harangláb* még a cinteremben vagyon.

**Réty*. 1869.¹¹⁸ A torornak délkeleti részén a bádog 2 ölnyi helyen hiányzik. A kijavítás meghagyatik. Kiadás: *harangláb*, toronyjavítás 15 frt. 80 kr.

**Sepsiszentkirály*. 1759.¹¹⁴ Vagyon a szentkirályi reformata crescens eklézsiának egy régi, romladozott *fából* való temploma, mely renovatiót kíván. — Vagyon a templom előtt egy *harangláb fából* való. — 1767.¹¹⁵ A régi el-sorvadozott *fatemplomuk* helyére mást kőből építettek. — 1800.¹¹⁶ A szentkirályi ref. eklézsiának vagyon egy kőből épült temploma felszegen, Szalomáj alyában építetett 1767-ben a *régi fatemplom* helyébe.

*Szacsva. 1759.¹¹⁷ A papi parochiális funduson vagyon egy harang egy *fadgason*. Libr. 90. — 1762.¹¹⁸ A harangot pedig a parochiális fundusról a templom hegyire felvitték. — 1775.¹¹⁹ A *régi ógas* helyett egy tisztességes *haranglábat* is építettek, zsendellyel befedve. — 1798.^{119/a} A templom előtt napkeletről vagyon egy kötött zsendelyes *harangláb*.

*Székelytamásfalva. 1883.¹²⁰ A *haranglábat* is ideiglenesen kijavították; az állandó javítást akkorra hagyják, mikor az 50 frt. államsegély, mely takarékpénztárban van, annyira kinövi magát, hogy az egész *harangláb* kijavítási költséget fedezi. Kiadás: *harangláb-igazítás* (1 50) frt. 25 kr. 32.

*Szemerja. 1759.¹²¹ Vagyon egy *fából* való sorvadásra jutott *harangláb* a templom kerítése előtt, melyre költeni nem tanácsos. — 1767.¹²² A régi romlott *harangláb* helyett egy tisztességes szép tornyot építettek. — 1869.¹²³ Kiadás: templom födele újrabeépítése, *harangláb* készítés frt. 208 kr. 91.

*Szotyor. 1759.¹²⁴ Vagyon a templom kerítése előtt egy régi *fa-harangláb*. — 1767.¹²⁵ A *harangláb* helyébe egy tisztességes tornyot építettek. — 1869.¹²⁶ A *harangláb* is romladozott. A torony most épül. Ajánlatik a templom és *harangláb* kijavítása is. — 1869.¹²⁷ A *harangláb* nagyon rossz lévén, javítása ajánlatik.

*Uzon. 1797.¹²⁸ A *régi tornya* az eklézsának megromladozván, lerontotta és más új tornyot kezdett építeni a templomnak déli végéhez a vár kőfalát megszakasztván közébe és a földszínen fejül négy ölnyre a falait ki is vitte. — Az eklézsia *haranglábján* állanak két jó nagy harangok. — 1800.¹²⁹ Vagyon az eklézsia két harangja, melyek az elromladozott toronyból lehozatván, most *harangláb*on állanak (mivel még az új torony még el nem készült).

*Zoltán. 1797.¹³⁰ A zoltáni filiális eklézsia 1792-ben épített Zoltánban egy templomot a régi temető szélén új földre, mely templomnak hosszúsága 8 öl, szélessége 4 öl, két tornáccal és a végén a szarvazatból kimenő *fatoronnyal*, bádogvitorlával, tulajdon költséggel.

*Zaldny. 1760.¹³¹ Cinterem előtt vagyon egy *fából* kötött *harangláb*. — 1775.¹³² Deliberatum et commissio... 1-mo. Az *haranglábat* restaurálják, mivel szinte dőlőfélben vagyon. — 1870.¹³³ Kiadás... Templom kerítése, *harangláb* igazítás frt. 24 kr. 54.

Hunyad megye.

*Kéménd. 1872.¹³⁴ A *harangláb* ledőléssel fenyeget.

*Kitid. 1878.¹³⁵ A *haranglábok* dűledeznek.

Kisküküllő megye.

*Erzsébetváros. 1873.¹³⁶ Az 1873-ik évben egy új *toronyláb* építetett, illetőleg *harangláb*, kő alapon, keményfából, zsendely fedélzet alatt. Kiadás... *Harangláb* építésre frt. 144 kr. 79.

*Gogánváralja. 1875.¹³⁷ Kiadás... Harang és *harangláb*ra frt. 52 kr. 96.

*Hosszúaszó. 1878.¹³⁸ A templom egészen jó, új, *harangláb* szintén... Biztosítva — bár néhány éve templom és *harangláb* elégték — nem lévén... — 1879—80.¹³⁹ Templom jó, *harangláb* megjavítva. — 1887.¹⁴⁰ Temploma, *haranglábja* újak, jókarban vannak. — 1888.¹⁴¹ Templom, *harangláb* újak.

**Magyarbénye*. 1868.¹⁴² *Harangláb* gyenge. — 1873.¹⁴³ A *harangláb* a múlt évben kiújított, mihez Br. Radák Ádám 4 szál *cserefdt* ajándékozott (m. e. 32 frt. értékű). — 1888.¹⁴⁴ Az egyházközség által a *harangláb*nak 75 forint 78 krajcárral kijavítása eszközöltetett.

**Magyarpéterfalva*. 1878.¹⁴⁵ [A] templom s *harangláb* jókarban. — 1879—80.¹⁴⁷ [A] *harangláb* javítást kíván. — 1888.¹⁴⁸ A templom javítást igénnyel, *harangláb* újra fedendő. Igazításukra az erdő jövedelmének egy része fordítható.

**Szászudányán*. 1874.¹⁴⁹ Az egyházi középületek nagyon régiek és gyengék. A templom és *harangláb* 1874-ben újítás alá vétetett és részben be is végeztetett. Kiadás... Templom- és *harangláb*-újításra frt. 496 kr. 31.

Kolozs megye.

Ajlón. 1869.¹⁵⁰ A templom jó állapotban van, szándékoltatik egy *kőtorony* építése. — 1882.¹⁵¹ Kiadás... A *harangláb* ajtóra sarok és zárért kr. 50. — 1884.¹⁵² Bevétele... 10/8. Az ócska *harangláb* fáiért frt. 13 kr. 81. (NB. Ebben az évben *kőtorony*ot építtetett az egyház, Kelemen nevű építésszel).

*Bábon*y. 1754.¹⁵³ Tudjuk bizonyosan — vallják az összeírásban résztvevő tanúk —, hogy itten Bábonban vagyon a református eklézsiának a *régi fatemplom helyébe ugyan fából csinált új temploma*. — 1815.¹⁵⁴ Ugyan a templomhoz vagyon kis *fatornyában* két harang, melynek egyike mitegy 90 fontos, készíttetett 1787 ben, a másik mintegy 60 fontnyi, készíttetett 1774-ben. — 1866.¹⁵⁵ A templom ugyan *faépület*, azonban használható. — 1869.¹⁵⁶ A *fatemplom* meglehetősen jókarban van. — 1871.¹⁵⁷ Bábonban a kised *fatemplom* nem rég fedeleit *fatornyával* meglehetősen állapotban van. — 1875.¹⁵⁸ Kiadás... Tíz szál deszkáért a *toronyhoz* frt. 3 kr. 50. — A *torony* bedeszkázásáért fizettem frt. 2. — Lécszeg a *toronyhoz*, 200 ért frt. 1 kr. 20.¹

**Babuc*. 1850.¹⁵⁹ A *harangláb*on egy harang. — 1857.¹⁶⁰ 6. [tétel] A rossz *harangláb*ról a harang levételekor áldomásba 30 kr. — 7. Babucra új *harangláb*ot alkudtam, a mesterember saját fájából és tulajdon kosztján s ennek előpénzzül adtam 25 r. frt. — 1858.¹⁶¹ A *harangláb* csinálásaért elmaradt összeg 35 r. frt.

**Botháza*. 1883.¹⁶² Kötelességévé tétetett az egyh. kebli előjáróságának a *harangláb*nak teljesen leendő újból építtetése. — 1885.¹⁶³ A *harangláb*nak kellő kötésekkel ellátása megrendeltetett. — Kiadás... A *harangláb*hoz két gerendáért frt. 1 kr. 20.

**Csomafája*. 1853.¹⁶⁴ 6. [tétel] *Tornyot és templomot építő Horváth Ábel* ácsnak 7 frt. 30 kr. — 7. Ugyanakkor áldomásba az ácsnak az egyház meg egyezésével 1 frt. 21 kr. — 19. Ácsmester Horváth Ábelnek 5 frt. — kr. — 33. A tornyot építő ácsnak fizetésibe 8 frt. 45 kr. — 34. Ismét az ácsnak fizetésibe 77 frt. 33 kr. — 35. Az ácsnak egy veder pálinkáért 8 frt. — kr. — 37. A toronyi árbóc alá tartozó talpfáért 1 frt. 40 kr. — 41. A torony tornácahoz 8 darab fáért 4 frt. — kr. — 43. A torony bevezései az ácsnak áldomásba 2 frt. — kr. — 44. Az ácsoknak fizetésekbe 2 frt. — kr.

¹ A tornyot 1935-ben lebontották és aztán a ref. egyházkerület tanyáján Kós Károly felügyelete alatt újra felépítették.

**Dedrádszéplak*. 1752.¹⁶⁵ A visitáció a templomot, cintermet és parochiális házakat a környülötte lévő kertekkel egyetemben maga köteleessége szerint megjárva, a templomot megrepedezeit állapotban találta, de a szent eklézsiának szép intentumát tapasztalta, amelybe igyekeznek annak renovációjára, hasonlóképpen igyekeznek a toronynak avagy *haranglábnak* csináltatására.

**Drág*. 1867 körül.¹⁶⁶ Temploma jókészületű s izlésesen épült, de a *harangláb* teljesen sorvadásnak indult.

**Esküllő*. 1886.¹⁶⁷ Esküllőn¹ a templom és *harangláb* van.

**Fűzkút*. 1869.¹⁶⁸ A templomnak csak falai állanak fenn, a *harangláb* kijavítatlan. — 1867.¹⁶⁹ Az egyház középületei közül a templomnak csak falai állanak, fedélzete régóta nincs. A *harangláb* kijavítandó. Papiház, oratórium, gazdasági épületek jól gondozott állásban vannak. — 1870.¹⁷⁰ A *harangláb* és gazdasági épületek jókarban vannak. — Kiadás... A *harangláb* fedeléhez szegek frt. 2 kr. 30.

Farnos. 1881.¹⁷¹ A *harangláb*, mely omladozófélben van, kijavítását szigorúan megrendelte [a vizsgálóbizottság]. — 1882.¹⁷² Vizsgálóbizottság a *harangláb*, mely omladozófélben van, kijavítását szigorúan megrendelte. — Kiadás... 17/3. Torony alapja igazítási költség frt. — kr. 32. 8/4. *Harangok állvány*a renoválása frt. 2 kr. 02. — 1883.¹⁷³ Kiadások... Torony, templom és levitai lak fedése frt. 74 kr. —.

**Fejérd*. 1869.¹⁷⁴ A templom meg van repedve, tervbe van véve egy *kőtorony* építése s ezúttal a templomnak is javítása. — 1872.¹⁷⁵ Bevétel... A *haranglábról* elvetett fák, forgács frt. 2 kr. 90. — A *haranglábbhoz* vágott fák ágaiból frt. 1. — Kiadás... A kis harang elszállítása Sz. Pálról frt. 3 kr. 60. — A *haranglábot* építő mesternek frt. 6 kr. 50. — A *harangláb* felállításkor költség frt. 1 kr. 20. — A *haranglábbhoz* 50 finom szeg frt. 1 kr. 85. — Egy szál tölgyfa a *haranglábbhoz* frt. 2. — Másodszori szerződés után a *haranglábert* az ácsnak frt. 11 kr. 90. — A *haranglábbhoz* 4 ezer zsendelyszeg ezre per 25 kr. o. é., 500 lécszeg száza 26 kr., frt. 2 kr. 30. — 1873.¹⁷⁶ Kiadás... Máj. 15. 4800 zsendely 1000 á 4 frt., frt. 19 kr. 20. — Máj. 15. A *haranglábbhoz* 5000 zsendelyszeg 1000-re 40 kr. frt. 2. — Máj. 15. A zsendelyezőknek frt. 5 kr. 40. — Máj. 15. Egy harangkötélért kr. 65.

Gyeke. 1867.¹⁷⁷ Gyekében új *fatemplom* van. Kiadás... Egy kalangya nádért a *harangláb* s levitai háthoz frt. 1 kr. —. — 1874.¹⁷⁸ Gyekében a *harangláb* elkészült. Kiadás... *Haranglábbhoz* 22 pár deszka á 63 kr. frt. 14 kr. 95. — 5 drb gerenda frt. 2 kr. 50. — Léc-, pilon-, zsendelyszegek frt. 6 kr. 94. — Talp és kötéshez kemény tölgyfa 7 drb. frt. 24. — Építőmesternek munkadíj frt. 26 kr. 96. — 2 ezer zsendely á 4 frt., frt. 8 — Gomb a *haranglábra* frt. 1 kr. 48. — *Haranglábbhoz* vett fák őrzéséért a kékesi hajtónak kr. 24.

**Györgyfalva*. 1866.¹⁷⁹ A templom gyenge *fából álló* és romlandófélben lévő épület. — 1869.¹⁸⁰ A templom fából van épülve, *harangláb* külön van. A *harangláb* éppen roskadozó állapotban, a templom is avatag. — 1870.¹⁸¹ A *harangláb* omlófélben, a *fatemplom* tűrhető. — 1871.¹⁸² A fából épült templom meglehetősen jó állapotban van, a *toronyláb* azonban dülőfélben. — 1872.¹⁸³ A *fatorony* dűledezik. — 1873.¹⁸⁴ A *fatemplom* régi buzgóságról ta-

¹ Kétségtelenül Nagyesküllő, mert Kisesküllőn csak romban lévő *harangláb* van (L. Kisesküllő alatt!).

nuskodik, a düledező és támogatott *fatorony* az egyháztalagok buzgóságára várakoznak. — 1874.¹⁸⁵ A *fatorony* dűlőfélben van, a harangok fedél nélkül. — 1876.¹⁸⁶ A fatemplom bomladozik, a *harangláb* életveszélyes, a harang fedél nélkül; egy zivatar könnyen földre teríti... A *harangláb* újtása már elodázhatatlan; a hívek beszélnek ugyan, hogy emelnek *harangláb*ot, de v. bizottságunk célszerűnek tartja, ha az egyházmegyei előjáróság bizottságot küld ki a *harangláb* elkészítéséért. — 1877.¹⁸⁷ A *harangláb*ot építő kőműveseknek a kőműves munkáért 45 frt. A *harangláb*hoz 2 pár ajtófelet, 2 bakkot és a harangokat felrakták, míg az új épült, egy tábla csinálás és a rossz *harangláb* elszedése 3 frt. — 1877.¹⁸⁸ Az ócska fatemplom megrongált, sőt rongyos állapotban. — 1877.¹⁸⁹ A régi fatemplom még dacol az idők viharával; a múlt évben új *harangláb* épült kő alapon. — 1879.¹⁹⁰ Toronyépítés alkalmával elmaradt összeg Veis Józsefnek kifizetett frt. 3 kr. 79. — 1884.¹⁹¹⁻² A fatemplom deszkái, oldalai töredezettek, fűlöl keresztül rajtok a szél.

**Hidalmás*. 1867 körül.¹⁹³ Temploma jelenben nincs, *haranglábja* a régi templom-helyen. — 1873.¹⁹⁴ A torony a *harangláb*ig felemelve.

**Inaktelke*. 1754.¹⁹⁵ A lévíta lakhelyének pediglen felmenvén Varga György kertitől fogva a sikátoron a *harangláb* felé, széle 12. A megírt ref. templomnak... territoriumát vagy temető helyét is keletről elkezdvén [t. i. mérni] a *harangláb* előtt a sikátornál és a templomnak dél felől való oldala mellett egyenesen menvén.

Katona. 1883.¹⁹⁶ Kiadások... *Harangláb* igazítása, anyaga és úrasztali bor frt. 17 kr. 75.

Keszű. 1870.¹⁹⁷ Kiadás... A *harangláb* kijavítása s templomon tett igazítások frt. 80 kr. 35.

Ketesd. 1866.¹⁹⁸ A templom és *harangláb* omlófélben van.

Kide. 1855.¹⁹⁹ [Horváth József kőműves itt dolgozott; ugyanitt *dcsmunkát* végzett Horváth Ábel is.]

Kisesküllő. 1887.²⁰⁰ Csak egy *harangláb* van Kis Esküllőn, az is rom.

**Kisfülpös*. 1868.²⁰¹ A templom zsindefedélű kőépület. A *harangláb* zsindefedél alatt 2 haranggal. — 1885.²⁰² A *harangláb* újra fedett 11.45 krral.

Kispetri. 1872.²⁰³ A templom fala és fedélzete avult, a *fatorony* jó állapotban. — 1881.²⁰⁴ A templom fedele jó, néhány éve újított; a *fatorony* fedele avult, a torony romlodozó. — 1882.²⁰⁵ A *fatorony* fedélzete avult, úgy szólva a torony romlodozott. Újból építése a hívek buzgó figyelmébe ajánlított. — 1884.²⁰⁶ Az egyház épületei jó karban vannak, a *fatorony* és tanítói lak fedele kivételével, ezek kijavítását célba vette az egyház.

**Kolozsborsa*. 1824.²⁰⁷ 4°. A *harangláb* felállításkor egy mesterembernek áldomás 24 den.

**Kolozskara*. 1871.²⁰⁸ Kiadás... Imaházra és *harangláb*ra költség frt. 13 kr. 80.

Kolozsvár. — A farkas-utcai ref. *harangláb*. 1646. VIII. 18. Az négy harangokkal ezideig harangoztattunk, mivel Urunk Önagysága [t. i. I. Rákóczi György] parancsolatja szörént az tornyot mögbontván, az harangokat le költeti az toromból eresztetni és úgy csináltattam *lábakra*. — 1646. IX. 4. Az *harangláb* ajtójára egy retesz csinálástul fl. — den. 9. — 1646. IX. 6. Az *harangláb*nak behéjaztatására vöttem zsinólt nro. 3000 hatszázával egy fl.-ton fl. 5 den. — 1646. IX. 14. Az *harangláb*nak bedeszkázásához, lécöléséhez és

mindön ahhoz való szökségre diversis vicibus vöttem lécszögeket nro 950, százát den. 17 — fl. 1 den. 67. Item. Ugyanazon szökségre zsendöly-szöget nro 8600 százát per. den. 5. ennek is az ára fl. 4 den. 30.²⁰⁹ — 1659—60.²¹⁰ Egyébféle eklézsiabéli diversákra, úgymint kovácsok számára, mikor az harangot fölcsinálták, *harangláb* építésére az ácsoknak és kőműveseknek, holmi egyéb eklézsiának szükségére való költséggel együtt erogáltak ökegyelmek cub. 15 m. 2.¹ — 1660. Hunyadi Istvánnak [a harangoztató gazdának] halála előtt adminisztrált volt az *harangláb* épületire fl. 100.² — Ugyan idvezült Hunyadi István azon *harangláb* épületire collectált volt eklézsiabéli atyánkfiaitól fl. 155. — Hunyadi István perceptioja az *harangláb* épületire tészen mind együtt fl. 255. — Erogált pedig az *harangláb* épületire, melyet arról való számadó registumába renddel beírt fl. 663 [den.] 40 — És így erogatiojából perceptioját subducálván, haladja meg költsége az perceptiót cum fl. 408 [den.] 40, mellyel e mai napig successorának adós az eklézsia.³

A *külmagyar-utcai ref. harangláb*. 1682. VI. 26.²¹¹ Vettem 40 sövénykarókat az *harangláb*hoz, egyet per den. 2, tészen az ára nyolcvan pénzt [den.] 80. — 1682. VII. 8. Vettem egy szekér vesszőt az *harangláb* mellé [den.] 36. — Item. Azon vesszőt, hogy felfönták egy ajtómejjéssel együtt [den.] 39. — 1697.²¹² Anno 1697 die 19 Maji hogy az égés volt Kolozsvárott, az *harangláb* fedelét leverték, sok bontakozás esett a grádicsokban és az oldaldeszákban, adtam négy fűrészdeszkákat per denarios tíz tészen [den.] 40. — Item adtam lécszeget is numero 60, tészen [den.] 18. — Item adtam hat öreg vaszeget [den.] 18 — Item a *harangláb* fedeléről levert zsendelyeknek összevondásáért és a szegeknek kiszedéséért adtam két napszámosnak ételével együtt két napra [den.] 48.⁴ — 1732.²¹³ A *harangláb* ajtajának kolcsa tollát is megcsinálta s egy lakatnak köldekit, kolcsát igazította [a lakatos] h. fl. — den. 8. — 1752.²¹⁴ Az *harangláb*nak zsendelyezését nagy részében megújítatván és az alsó részének is két oldalát téglával kiraktatván stb. költöttem azokra fl. hung. 208 den. 12. — 1776.²¹⁵ Die 15ta Febr. 1776. A *harangláb* megzsendelyezésére vettem négyezer zsendelyt cum fl. hung. 6 den. 35. — Die 26ta Febr. 766 az *harangláb*hoz vettem nyolcezer és hétszáz zsendelyt [fl. hung.] 13 [den.] 02. — Die 28va Febr. 776 a *harangláb*hoz vettem zsendelyt négyezer és négyszázat cum fl. hung. 7 den. 06. — Die 6ta Martii vettem a *harangláb*hoz Kováts Sámuel uram által háromezer és hatszáz zsendelyt cum fl. hung. 5 den. 35. — Die 14ta Martii vettem a *harangláb*hoz harminc szál deszkát öt-öt pótrán [= poltura] szálát cum fl. hung. 4 den. 50. — Die 9va Martii nyolcezer zsendelyszegét vettem, ezerit a den. 60, adtam érte fl. hung. 4 den. 80. — A *harangláb*hoz eresztartónak, padlás alá erősségnek s állásnak

¹ Azaz 15 köből és 2 mérő (véka) búzát.

² Kovacs Máténak a harangokról való számadó registromában olvasható ez a feljegyzés: „1659. 4. Junii Hunyady István uramnak mostani eklézsiának quartássának adtam készpénzt az *harangláb* csináltatására száz forintot fl. 100 den.” — (A kolozsvári ref. egyházközség lt. i. h. 19 b lev.).

³ Úgy látszik a *harangláb* az 1655-i nagy tűzvész alkalmával elpusztult és ezért kellett újat építeni. L. még Herepei János: *A farkas-utcai ref. templom egykori tornyai*. Pásztortűz. 1924. 292. l.

⁴ Ugyanekkor Ács Balázsnak fizettek 75 pénzt a farkas-utcai sütőház fedele körüli munkáért.

fenyőfa-gerendát vettem tizennégyet, szálát két petákon, adtam érte fl. hung. 3 den. 08. — Egy zsendelyhordó napszámosnak adtam den. 24. — Háromszáz lécszeget vettem, szálát a den. 34. — Kenni olajra a szegekhez az ácsoknak adtam. — Ítem kétezer zsendelyszeget vettem öreg Ágoston uramtól ezerít a den. 72, adtam kétezerért fl. hung. 1 den. 44. — Ítem az állást csinálni segítő napszámosnak adtam diurnomot egy napra den. 30. — Vettem nyolcvan szál lécet, szálát 1—1 potrán, fizettem érte fl. hung. 2 den. 40. — Vettem 12 nagy szaruszeget, fizettem érte fl. hung. — den. 68. — Ítem az öreg Ágoston uramtól vettem kétszáz lécszeget den. 68. — Ítem T. Szatmári Zsigmond uramtól kétezer zsendelyszeget fl. hung. 1 den. 44. — Ítem száz lécszeget vettem a den. 30 den. 30. — Ítem kétezer zsendelyszeget vettem, adtam érte fl. hung. 1 den. 44 — Ítem az *harangláb* sípja zsendelyezésére jobb zsendelyszeget vettek, ezerít den. 80, az ácsok négyezeret Monostor-kapu előtt és ötszázat fl. hung. 3 den. 60. — Ítem ugyanott hatezer zsendelyszeget a den. 80, adtam érte fl. hung. 4 den. 80. — Ítem egy oláh napszámosnak öt napszámot fizettem fl. hung. 1 den. 20. — Ítem ezen napszámosnak a szombati munkáért den. 24. — Ítem az ácsok négyezer zsendelyszeget vettek, amelyért fizettem fl. hung. 2 den. 88. — Ítem kétszáz lécszeget vettem a padlásdeszkák leszegezésire den. 68. — Ítem bécsi lécszeget vett az ács százat, adtam érte den. 42. — Ítem egy napszámosnak három napszámot fizettem a den. 24 den. 72. — Ítem két napszámot fizettem den. 48. — Ítem ifjabb Ágoston István uramtól vettem ötszáz lécszeget fl. hung. 1 den. 70. — Ugyan ökegyelmétől ezerhatszáz zsendelyszeget, adtam érte fl. hung. 1 den. 15. — Ítem 20 szaruszeget hoztak az ácsok ökegyelmétől den. 68. — Ítem kisebb szaruszeget hoztak ökegyelmétől, nyolcat den. 16. — Ítem egy cigánytól kétezer zsendelyszeget vettem, ezerít a den. 60, adtam érte fl. hung. 1 den. 20. — Ítem két szekér meszet vettem 11 márijáson, amely teszen fl. hung. 3 den. 74. — Két napszámos dolgozott és a meszet beoltotta, fizettem nekik den. 40. — Ítem a mindennapi harang kolcsáért harangozó uramnak den. 14. — Az ácsoknak az *harangláb* megzsendelyezéséért az alkalmok szerint fizettem fl. hung. 40 den. 80. — 1777—78.²¹⁶ A *harangláb* alján a meszet oltó színnel együtt pedig káros, rossz és elviselődött lévén a zsendelyezés s azokat ex incubatione officii kelleltvén renováltatni és újrazsendelyeztetni, azon szükségre egyházi Boros Sámuel és harangozó Herman Ferenc ökegyelmek vásároltának egy szekér zsendelyt, mely is volt 7600, ezerét fl. hung. 1 den. 50, aminthogy ugyanakkor t. i. anno 1777 die 17ma 8bris azon zsendelyt Boros Sámuel egyházi ökegyelmének ki is fizettem fl. hung. 11 den. 40. Melyet is [Boros S., a harangoztató gazda tudta nélkül, az egyháziú ház zsendelyezésére használtatta fel. Ezért nem használtatott ez a *haranglábhoz*]. — 1777. XI. 6. Azon *harangláb* zsendelyezésére és renováltatására vettem 11460 zsendelyt, ezerít cum fl. hung. 1 den. 36, melyért is adtam fl. hung. 15 den. 63. — Ismét 1778. 2da Julii vásároltam 5640 zsendelyt, ezért fl. hung. 1 den. 20, fizetem érette fl. hung. 06 den. 76. Notandum. E két positióban vagon in summa 17100 zsendely, mely is azon szükségre fel is vétetett. — Minthogy azon *harangláb* aljának rossz volta miatt az új zsendelyezés alá lécezését is kellett renováltatni, 1778. 30ma Aprilis vásároltam lécet is 73, egyét a den. 3, fizettem fl. hung. 02 den. 19. — 1777 1ma 9bris 12000 zsendelyszeget vettem, ezerét pedig fizettem a den. 51, tészen fl. hung. 06 den. 12. — 1777.

11mo 9bris ismét 6000-et a den. 48 facit fl. hung. 2 den. 88. — Eodem anno die 6ta Xbris pedig 8500, ezerét a den. 48 tézen fl. hung. 4 den. 14. — Anno praesenti 1778 a zsendelyezés alkalmatosságával az ő zsendelyből szedetvén ki 7800 ő zsendelyszeg, megegyenesítéséért ezerét a den. 20 fizettem fl. hung. 01 den 56. — A zsendelyszeg in summa tézen 34300. — 1778. 26 ta Julii az ácsoknak *Budai Györgynek és Csiki Zsigmond* őkegyelmének 17100 zsendely felverésiért, ezerét a den. 84, fizettem fl. hung. 14 den. 36. — Ugyan az említett ácsoknak a lécezésért és a *harangláb* gerendabéli kötése megigazításáért fl. hung. 02 den. 36. — Az ácsoknak kezek alá zsendelyt felhordó napszámosnak 9 napra diem a den. 28 competendo fizettem fl. hung. 02 den. 52. — Vettem 900 lécszeget százát a den. 21 tézen fl. hung. 01 den. 89. — Ugyan a *harangláb* kötése megigazítására is vettem 26 szaruszeget, egyet a den. 6 facit fl. hung. 01 den. 56. — Notandum. Az ácsoknak sirra is adtam den. 12.

A *külmagyar-utcai ref. harangláb*. 1682.²¹⁷ Adtam az malom-mesternek, hogy az külső *templomot*¹ megtoldotta és megnagyobbította, fizettem neki fl. 4. — 1815 körül.²¹⁸ A „Kül Magyar utcában a reformátusoknak egy *fatemplomuk* volt, közelében álló *fa-haranglábbal*.”

*A *szentpéteri unitárius harangláb*. 1694.²¹⁹ Hogy Szent Peterben azon² *haranglábot* felcsinálták, meg is zsendelyezték, fizettem nekik flor. 8.

Kolozsvár. 1815 körül.²²⁰ „A többi alacsonyabb kapuk és kis ajtók bástyaszerűleg voltak építve s fedéllel ellátva anélkül, hogy a kapu-bejárás fölötti jó vastag, erős lőrészekkel ellátott s magas helységeikben valaki lakott volna. Az egy Monostor-kapu *fatoronyban* vala egy óra, a torony mindenik oldalán számtáblával s mutatóval ellátva”. — A százszok, illetőleg „lutheranusok, még templomot építettek istenitiszteletet a mostani templom melletti paplak első emeletén tartottak, melynek tetején egy kis ingadozó s olykor ledőléssel fenyegető *fa-harangláb* állt a benne levő kis harangokkal”.

**Komlód*. 1749.²²¹ Vagyon egy *harangláb*, abban egy tisztességes jó nagy harang. — 1868. Torony 2° 2, h. 2° széles, zsendelyfedél alatt, meglévén hasadozva, a két harang külön álláson van. — 1876. *Harangláb* berokkadva. Újítás veszély nélkül nem haladhat. — 1877. *Harangláb* ki van javítva; került 16 frt. 90 krba. — 1878. *Harangláb* kijavítva.

Körösfő. 1870.²²² Kiadás... *Torony*-renoválásra összesen frt. 80 kr. 60. — 1883. Kiadás... *Magyarbikali Antal János toronyfedőnek* előpénz frt. 10. — *Magyarbikali Antal János toronyfedőnek* áldomásra kr. 20. — *Magyarbikali Antal János toronyfedő* fizetése frt. 58. — *Toronyfedésért* fent frt. toronyfedőnek 4 liter spiritusz frt. 1 kr. 60. — *Toronyfedés végzésekor* a fedők ellátása (étel, ital) frt. 2. — *Toronyfedéshez* zsendely- és drótszeg ... frt. 10 kr. 77. — A toronyfedéshez állásnak 10 szál deszka (á 40 kr.) ... frt. 4. — A deszkák hazaszállításáért kr. 20. — *Toronyfedéshez* 10 szál fűrészelt lécs (á 10 kr.) frt. 1.

¹ Hogy e fatemplom mellett, amely 1672-ben a mai ref. teológia helyén épült, volt-e ekkor *harangláb*, nem tudhatni. Az alábbi, 1815 körüli adatból azonban nyilvánvaló, hogy később volt.

² Az előbbi bejegyzésben áll a nagyiklodi *harangláb* lebontására vonatkozó jegyzet; a lebontott *haranglábat* ide hozták és Kolozsvár Szent Péter nevű külvárosában (vö. a ma is meglévő Szentpéteri templom névvel!) állították fel. L. még a szolnokdobokai Nagyiklód megfelelő adatait.

Középlak. 1883.²²⁵ Az egyház elhatározta a roskatag *fatorony* helyett új kőtornyot építeni, amihez a szükséges anyagokat nagyrészen már be is szerezték. Az építést f. é. 1884. ápr. 1-én fogja megkezdeni Hottner Ferdinánd építész. — Az összes költség mintegy 2 000 frt.-ra van számítva.

Magyarbikal. 1883.²²⁴ Középületek — a *harangláb* kivételével — használható állapotban vannak. — 1884.²²⁵ Középületek — a *harangláb* kivételével — használható állapotban vannak, annak kijavítása pedig szigorúan megrendeltetik a gondnoknak. — Kiadás ... Iskolacsengőnek *láb*készítés vasalással frt. 6 kr. 40.

***Magyarmacsks.** 1855.²²⁶ [Idevaló egyháztág Horváth Ádámnak *dcsmunkáért* fizetnek].

***Magyarnagyzsombor.**¹ 1754.²²⁷ Vagyon egy kőtemplom, egy ép és egy elhasadott harang, úgy egy jó *harangláb* is. — 1870.²²⁸ A templom és *harangláb* vakolást, újítást kíván.

Magyarszentpál. 1866.²²⁹ Az egyház két harangja szinte-szinte ledőlő oszlopokon van, — egy harmadik a gróf udvarában van, mihez jogot az udvar tart. — 1869.²³⁰ Egy dűlőfélben levő *harangláb* 2 kised haranggal.

Magyarpalotka. 1883.²³¹ A *harangláb*on sincs még semmi javítás. — 1883.²³² A *harangláb* kötéseiből kitágulva, bomladozni kezdett.

Magyarvalkó. 1750.²³³ Valkón lakó Budai alias Kovács Márton 16 éves libertinus vallomásából: Tudom, mondotta az exponens [Bot Ferenc, gr. Mikes István valkói jobbágy], hogy Valkón az *oldh[ok]* *haranglábokat* megütötte a menkő, de nem tűz-menkő volt, mert meggyújt volna. — 1866.²³⁴ Templom szűk, romladozott állapotban, a torony dűlőfélben.²

Mezőköbölkút. 1749.²³⁵ Vagyon a köbölkúti ekléziának a falu közepétáján egy dombocskán egy tisztességes kőtemploma, ennek végiben egy alkalmas magasságú *fatorony*, abban két tisztességes harang. — 1753.²³⁶ Nagy ruinában vagy az ekléziában mind a templom, mind az *harangláb*. Ezeknek megörvösítésére s reparálására ezelőtti visitációkor az eklézia serio praemonealtatott, melyeket számba sem véve, mindazokat elmúlatta, melyre nézve most indispensabiliter a méltó büntetésnek exequatlni kellenék, de mivel-hogy erős assecuratioval a ruina reparálására magokat kötelezték, még most semel pro semper a büntetés condonáltatik, de oly qualificatioval, hogy a jövő pünkösztig reparálják, legalább hozzáfogjanak, alioquin a becsületes curator külön, az eklézia hitesei és tagjai külön külön elmulaszthatatlanul érdekük szerént megbüntettetnek. — 1868.²³⁷ A templom zsindeleyel befedett, a *harangláb* bedeszkrátotott. — *Harangláb* 3° □ szegben, — gombig 6¹/₂^o magos, ennek zsindeleyfedele 300 frt. — Nagy harang m. e. 2 mázsás 200 frt. — Kis harang m. e. 1 mázsás 100 frt. — [Összesen] 600 frt. — Templomfedés, *harangláb*, deszkázás költségei 238 frt. 98 kr.

Mezőújlak. 1749.²³⁸ Vagyon..... a falunak észak feől való résziben az oldalban..... azon cinteremben a templom alsó szegletinél egy tisztességes *fatorony* jó magasságon, melyben vagy az egy tisztességes jó karask (?) harangocská. — 1759.²³⁹ E nemes ekléziában az elmúlt 1758. esztendőben áprilisnek 15. napján véletlen tűz támadván, az Úrnak haragja megemésztett

¹ Ma: Magyarzsombor.

² Ez az adat már a ref. egyház épületeire vonatkozik.

24 házat, három házok telekje mind appertinentiájokkal egyben. Azok között megégett a parochia is minden épületeivel egyben, *megégett az harang lábastól együtt*, úgy a templomnak is egy része. Istennek kiváltképpen való kegyelmességéből már új harangot csináltattak, a templom fedelét nagyobbára megépíttették. — 1867.²⁴⁰ A templom és *harangláb* újból lécezése és fedése szükséges. — 1868.²⁴¹ A *harangláb*nak egyik oldala befedettet. — A *harangláb* félig fedetlen és deszkázatlan. — *Harangláb* templommal öszveragadva, újítás alatt, zsendelyfedéllel, benne 2 harang.

Mócs. 1883.²⁴² A *harangláb* be van fedve; melyre adományozott tekintetes Hosszú Theophiiné Ajtai Judith úrnő 20.000 zsendelyt. — Kiadás... A *harangláb*hoz — a zsendelyen kívüli — anyag és munkadíj frt. 13 kr. 85.

**Nagyida.* 1868.²⁴³ *Imaház* négyszögben 3 1/2 öl tölgy *rakófa*, zsendely-fedelű épület... mellette *díldáson* 2 kis harang.

**Nagykapus.* 1755.²⁴⁴ [A nagykapusi cinteremkaput ekkor készítette Beke István.] — 1828.²⁴⁵ „A *harangláb* dűlőfélben lévén“, igazították 3:30 frtéért. — 1840.²⁴⁶ A *harangláb*ot bédéckázó mesterembereknek 1 frt. 6 kr. — 1881.²⁴⁷ Kiadás... Dec. 20. A *harangláb*hoz vettem egy szál erős deszkát frt. — kr. 40. — 1848.²⁴⁸ Kiadás... Novem. 11. Murkosnak, amiért a *harang láb*ját megrenoválta frt. — kr. 60.

Nagypetri. 1878.²⁴⁹ A templom hasadozott, a *fatorony* is avult. — 1882.²⁵⁰ A *fatorony* fedele avult, újbóli fedezésre vár. — 1883.²⁵¹ Kiadások megnevezése... A torony befedésihez: 6 ezer zsendelyért per 4.40 kr. frt. 26 kr. 40. — 18 pakk szegért per 30 kr. frt. 5 kr. 40. — Egy pakk drótszegért kr. 80. — Bánfiuunyadról a zsendely elhozatalakor fuvarért frt. 1 kr. 20. — Mesteremberek díja a fedésért frt. 13 kr. 10. — 1883.²⁵² A *fatorony* fedélzete alsó része megjavíttatott, került 46 frt. 96 krba. — 1884.²⁵³ Csak a *fatorony* gyengült; az egyház célja, hogy egy új kőtorony építése — a templomhoz ragasztva — haladék nélkül megkezdessék.

Nydrszó. 1872.²⁵⁴ A templom (*harangláb* felette) gyenge állapotban, új templom építése még mindig tervben. — 1878.²⁵⁵ Kiadások... Az ácsnak a torony fedéséért frt. 169 kr. 40. — A régi toronyról a gomb levételéért frt. 2. — A *harangláb*hoz kötővasakért frt. 5 kr. 55. — A toronyfedéshez 75 drb. lécz per 10 kr. frt. 7 kr. 50. — A toronygombok igazításáért frt. 4. — Festékre a gombok festéséhez frt. 1 kr. 12. — Fekete festékre az óra circulus-hoz kr. 68.

**Oroszfája.* 1868.²⁵⁶ [A templomhoz ragasztott *fatoronyból*] a harangok leszedettek és *díldásra* vannak elhelyezve.

**Rőd.* 1878.²⁵⁷ Kiadás... Egy plécsatorna a *harangláb*hoz frt. — kr. 90.

Sárvásdr. 1872.²⁵⁸ A templom fedele rossz, *harangláb* dűlőfélben. — 1874.²⁵⁹ Bevételek... A *harangláb*hoz levágott fa ágaiért frt. 1. Kiadások... 7 pár szarufáért nyugta szerént a *harangláb*hoz frt. 7. — 31 szál deszkáért nyugta szerént párja á 80 kr. frt. 12 kr. 40. — 2 drb. 4 öles gerendáért nyugta szerént frt. 3 kr. 60. — 20 pár léczért á 20 kr. párja nyugta szerént frt. 4. — 8000 zsendelyszeg á 50 kr. frt. 4. — 1000 lécszeg á 40 kr. frt. 4. — Vasszeg és kapocsnak frt. 7 kr. 50. — Ennek kovács munkája frt. 3 kr. 60. — A *harangláb*hoz készítő ácsnak frt. 39 kr. 40. — Balás Jánosnak léczért frt. 1 kr. 20. — Lakatos Istvánnak a *harangláb* alá tölgy talpért frt. 6. —

A *haranglábra* egy gombért frt. 6 kr. 50. — 1879.²⁶⁰ Kiadások megnevezése:
A *haranglábbhoz* szegekkért frt. 1 kr. 50.

**Septér.* 1870.²⁶¹ Csak *harangláb* a méltóságos Sikó Lajosné birtokán, melyben őméltósága nagyanyja által öntetett kis harang van.

**Szászlódvég.* 1868.²⁶³ *Imaház* fatalpra épített, sövényfalú, zsindefedélű épület, eszterhája (I) alá helyezett kis haranggal.

Sztána. 1873.²⁶³ Az egyház középületei jókarban vannak, kivéve a *haranglábot*, mely igazítást, illetőleg javítást vár. — 1875.²⁶⁴ Az egyházi középületek általában jókarban vannak, kivéve az ingadozó *fatornyot*, mely helyett egy kőtorony építése tervbe vétetett. — 1876.²⁶⁵ Kőtoronyt épített. — Bevételei... 17/12. Régi elavult *torony* eladatott frt. 24 kr. — 1875.²⁶⁶ Az egyház épületei jókarban vannak, kivéve a roskadozó *haranglábot*.

Tancs. 1749.²⁶⁷ Vagyon... a falu derekában egy magossocská helyen egy tisztességes kőtemplom és ennek napnyugot felől való szegeleinél egy jó magasságú *fatorony*, melyben vagynak két harangok. — 1867.²⁶⁸ A *harangláb* újból fedése megkezdett s teljes bevégzésére a zsindef meg van véve. — 1868.²⁶⁹ [Temploma köböl]. *Harangláb* alsó fele újból fedve zsindefel. Gondnok a felső fele kifedését még a tavaszon végeztessze. Harang van 2. — Templom meszelésére és *harangláb* fedésére frt. 86 kr. 39. — 1869.²⁷⁰ A *harangláb* fedésének bevégzése elmaradt, mivel a grófi udvar jószágigazgatója az oda kölcsönbe adott 2000 zsindefylt nem adta meg. — 1870.²⁷¹ A *harangláb* fedése bevégeztetett. — Kiadás... *Haranglábra* frt. 43 kr. 87.

Teke. 1868.²⁷² Cserépfedélű kőtemplom, ennek fala magasságig vitt toronnyal. *Harangláb* 2 haranggal.

**Tuson (Aranylábú).* 1868.²⁷³ (Nádfedélű) *rakófa-imaház*, lévitái lak és iskola (egyben). — 1¹/₂⁰ □ *harangláb* zsindefedéllel, benne két kis harang.

**Türe.* 1754.²⁷⁴ Tudjuk bizonyosan — vallják a tanuk —, hogy falunkban itten Türebenn vagyon a reformáta ecclesiának parochiális fundussa, melyen actu is lakik praedikátora, kelet felől való részében peniglen vagyon egy zsellére (infra), ki is a régi elpusztult, de csálhatatlanul látszó kőtemplom helyén lakik, mely ugyan kökerítéssel volt környülvéve, mint ennek is fundamentoma csálhatatlanul látszik, mely *parochiális fundusnak mintegy a közepébenn vagyon ezenn ecclesiának fából jelesen épült temploma*; vicinuszai pedig len ezenn parochiális fundusunknak keletről az út és azon túl mindjárt ugyan ezenn reformáta ecclesiának temetőhelye, délről viszont az út, nyugotról és északról tekintetes, nemzetes Keczei Sándor uram nobilitáris curiája veteményes kertével egyben, regalis mensura szerint széle 18, hossza 27.

**Uzdiszentpéter.* 1749.²⁷⁵ Vagyon... a templomnak felől való végiben egy *fatorony*, két tisztességes középszerű harangok benne. — 1867.²⁷⁶ A *harangláb* kijavitása e folyó évre van tervezve. Az újból kötéshez kívántató cserefákat a 3 méltóságos grófi udvar megajánlotta... Úgy a pénzköltséget is hordozni kegyesen megígérték. — Kiadás... *Harangláb* javítására frt. 6 kr. 40. — 1868.²⁷⁷ Templom zsindefedélű, festett, deszkamennyezetű kőépület... *Harangláb* zsindefedéllel 1868 ban kijavitva, a 3 méltóságos grófi udvar által adott cserefából; az ígérve volt pénzsegély nem adatott ki. — Benne 2 harang. — *Harangláb* megújításra költség frt. 52 kr. 82.

Vászlóút. 1823.²⁷⁸ 12⁰. *Harangláb* megerősítésére pilonszegekért 84 den. — 1841.²⁷⁹ A *harangláb* deszkapárkányozatjáért, a cinterem kerítése eresszé-

ért, a papiház rongyos fedele (50 zsendelyszegyet is véve hozzá) megigazításért 2 r. frt. 70 kr. — 1844.²⁸⁰ „A csonka *fatorony* a közelebbi szelek alkalmával erőssen megrongáltatván, köteleességévé tétetik az egyház előjáróinak, hogy az égy értelmes mesteremberrel megtekintvén, ha a harangok többé veszedelem nélkül abban fenn nem állhatnak, levétessek s égy *haranglábocskára* emeljék fel” — rendeli a vizitáció. — 1846.²⁸¹ 4 szál gerenda a *harangláb*hoz per 50 kr. darabja, 4 r. frt. — *Ácsmester Szakács Mártonnak* az ócska torony lebontásáért, *harangláb* építéséért, a torony fala befedéséért, mely 31 r. frt. ban alkudtatott meg, fizettefett 19 r. frt. 20 kr. — 1855.²⁸² *Harangláb* igazítása 2 r. frt. 10 kr. — 1860.²⁸³ A *harangláb* talpa igazításáért 77 kr. — 1870.²⁸⁴ A *harangláb*hoz vétetik öt pilon szeg, 10 kr. — 1876.²⁸⁵ *Harangláb* új kívántatik.

**Zsobok*. 1754.²⁸⁶ Vagyon pénzbéli fundussa ezenn ecclesiának interesre érogálva mintegy 238 forintja, de mindennap kéntelenítetik felszedni harangra és *harangláb*ra. — 1876.²⁸⁷ Templom, torony, orgona s az egész templomi belszerelvén... keletkezett tűz által 1877. [I] év august 9-én elégett. — 1878.²⁸⁸ ... A templomépítéshez 1879 tavaszán hozzáfognak. Kiadás ... A *harangláb*on tett kovácsmunkáért frt. 18 kr. 40.

Maros-Torda megye.

Abafája. 1867.²⁸⁹ A templom cseretalpakra sasok és gerendázat közé rakott téglafallal alkalmas állapotban van. — 1868.²⁹⁰ Templom cseretalpokra sasok közé rakott téglafalu épület; zsendely fedelű *harangláb*, benne 2 harang. — 1876.²⁹¹ A templom (fa váz közé rakott téglafal) repedez... A templom megóvására, talpai alját kő, vagy jól megégetett téglával ki kell rakni. — 1877.²⁹² A templom (faváz között téglafala) repedez.

*Alsóbbikény*¹. 1750.²⁹³ Vagyon a falu közepin *fából készítettett* egy tisztességes templom, cinterme deszkával békerítve s bészendelyezve...

**Bala*. 1867.²⁹⁴ A *harangláb* meg van erősítve. — 1868.²⁹⁵ Épület csak a temetőn lévő *harangláb*; ebben 2 acélharang. — 1869.²⁹⁶ *Harangláb* alját be kell padozni. — 1870.²⁹⁷ A *harangláb* haladék nélkül deszkáztassék be.

**Beresztelke*. 1750.²⁹⁸ Vagyon... egy tisztességes kőtemplom, ennek napkelet vagy az ajtaja felől a cinterem kert mellett egy jó magasságú *fatorony*, ebben két harang. — 1753.²⁹⁹ A templom, *harangláb*, cinterem és a mester uram háza s ehhez tartozó épületek tűrhető állapotban vagynak. — 1758.³⁰⁰ Az *harangláb* fedele rossz. — 1867.³⁰¹ Mult évben a *harangláb* kijavításán kívül, aprólékos javítások tétettek. — Kiadás... *Harangláb* kijavítása frt. 24. kr. 53. — 1868.³⁰² (A templom kő-épület.) *Harangláb* négy szögben 3⁰ (!) faépület zsendely fedéllel, becs-ára 200 frt. [Benne 2 harang]. — 1876.³⁰³ *Harangláb* újból fedetett. Kiadás... *Harangláb* fedése frt. 41. kr. 70. — 1885.³⁰⁴ Az egyházközség tagjai tornyot szándékoznak építeni s a templomot megnagyobbítani.

Buzaháza. 1880/81.³⁰⁵ 35 öl (templomhely) egy kis *fa templommal*.

Csilkfalva. 1867.³⁰⁶ A cinterem és *harangláb* igazítást várnak. — 1868.³⁰⁷ Cinterem, *harangláb* gyengék. — 1870.³⁰⁸ Cinterem, kerítés, *harangláb* gyenge

¹ Az 1750-i forrásban. *Magyar-Bölkény*.

lábön állanak. — 1872.⁸⁰⁹ A cinterem és *harangláb* a leggyengébb állásba vannak... A cinterem és *harangláb* jó állapotba tétele és tartása megmagyarázható. — 1873.⁸¹⁰ A cinterem, *harangláb* a leggyengébb állásban léteznek. — 1876.⁸¹¹ Templom, *harangláb* igazítást várnak. — 1877.⁸¹² Középületek közül főleg a *harangláb* fedélzetével... sietős újítást várnak. — 1878.⁸¹³ A templomkerítés, templom és *harangláb* fedélzetei rosszak. — 1880/81.⁸¹⁴ Csikfalván a templom-*harangláb*, cinterem kerítés gyarló állapotban.

**Disznajó*. 1750.⁸¹⁵ Vagyon a..... cinteremben egy tisztességes *harangláb*, melyben vagyon két tisztességes harangocskája... — 1759.⁸¹⁶ Az *harangláb*nak egyrésze most esztendeje is fedetlen levén, admonealtatott vala az eklézsia, hogy megzsindelyezze, de mindeddig is fedetlen van s a fája rothad, annakokáért a negligentia három forintig megbüntettetik nisi sufficientem rationem assignassent. — 1868.⁸¹⁷ Templom cserép fedelű kőépület... mellette zsindely fedelű *harangláb*, ebben 2 harang. — 1869.^{817/a} A templom előtti kőrhadt épület leszedendő s anyagából a temetőre őrház építendő.

Erdősandd. 1750.⁸¹⁸ Vagyon a falu közepén egy tisztességes kőtemplom, *fatorony* két harangok benne.

Erdőszengyel. 1868.⁸¹⁹ Imaház zsindelyfedelű, talpokra épített, sövény-falu épület meszelést vár. Mellette *harangláb* két kis haranggal.

Galambod. 1871.⁸²⁰ A *harangláb* megfedésre vár.

**Gernyeszeg*. 1750.⁸²¹ Vagyon egy tisztességes kőtemplom, *fatorony*, abban két harangok...

Görgényszentimre. 1755.⁸²² A parochia és a cinterem s a *harangláb*, Istené a dicsőség, jó állapotban vagynak, a templom pedig régi romlásában. — 1867.⁸²³ Az elavult *harangláb* helyett kőtorony építése tervbe van. — 1868.⁸²⁴ Templom szilárd kőépület. *Harangláb* roskadozott, benne két harang... E *harangláb* helyett méltóságos Macskási Ferencné gr. Grundeman Iulia (férje segélyével) új kőtorony építése indíttatott, melynek falazata fel van emelve.

**Görgényülvegcsűr*. 1867.⁸²⁵ Imaház és *harangláb* jó állapotban. — 1868.⁸²⁶ Imaház és *rakófa* épület jó karban áll, *harangláb* új fedelet vár. — 1869.⁸²⁷ Épület csak a *rakófa* imaház vájogolva és meszelve, s ezzel egybe ragasztott hasonló *torony*; a torony fedele javítást vár. — 1878.⁸²⁸ Épületek jó állapotban imaház és *harangláb*.

**Gödemesterháza*.¹ 1867.⁸²⁹ Gödén, hitsorsosainknak az ottani római katolikusokkal és görög keleti vallásuakkal közös *harangláb*jok és harangjok van. — 1868.⁸³⁰ Hitsorsosink a helybeli róm. katolikusokkal és görög keleti vallásuakkal közös *harangláb*ot bírnak.

**Holtmaros*. 1868.⁸³¹ Templom kőépület, (amely 1867. X. 11-én elégett)... — *Harangláb* szintén merőben leégett, benne 2 harang használhatatlanságig elolvadt. — 1876.⁸³² 1868 október 11-én történt égés után, mely a fedelet és és 22 gazdának egész életszerét elhamvasztotta, az egyházközség ideiglenes *harangláb*ot építtetett. 1876 július 3-án lebontották a régi kőtemplomot, amelynek helyére építették az újat. Ebben 1876. dec. 12-én már istenifiszteletet tartottak. A torony és templom aljának vakolása a jövő tavaszra maradt.

Ikland. 1867.⁸³³ A *harangláb* fedele igazítást vár. — 1868.⁸³⁴ A *harang-*

¹ A forrásban: Göde.

ldb fedele kijavíttatása... kötelességévé tétetik [a] gondnoknak. — 1869.³⁸⁵ Templom, *harangláb*, valamint a papiház fedele is igazítást vár.

* *Jód*. 1867.³⁸⁶ Épület csak a temetőn lévő *harangállás*, melyben egy harang van. — 1868.³⁸⁷ A temetőn lévő *harangállás*. — 1876.³⁸⁸ Imaház, *harangláb* jó állapotban. — 1878.³⁸⁹ Imaház, *harangláb* jó állapotban.

Kisgörgény.¹ 1750.³⁴⁰ Vagyon a cinteremben egy tisztességes *fatorony*, abban két harang.

Kisillye.² 1750.³⁴¹ Az illyei filiális ecclesiába vagyon egy új *templom fából* készített. — 1868.³⁴² *Templom fa épület* zsindegy fedéllel... *Harangláb* két kis haranggal. — 1869.³⁴³ *Templom-tornác* építetett, deszka-oldal-, zsindegy-fedéllel. — 1876.³⁴⁴ *Harangláb* megfedve. Kiadás... *Harangláb* fedésére frt. 11. kr. 62.

Körtvélyfája.³ 1750.³⁴⁵ Vagyon a falu derékában egy tisztességes kö-templom, a cinteremben egy tisztességes *fatorony*, abban két harangok... — 1755.³⁴⁶ A templom s *harangláb* alkalmas állapotban vagynak. — 1756.³⁴⁷ A templom s a körül való kertek az *haranglábbal* együtt jó állapotban vagynak. — 1868.³⁴⁸ Templom gótstílusban építve... *Harangláb* két haranggal.

Magyarfülpös.⁴ 1749.³⁴⁹ Vagyon a szászfülpösi reformata ecclesiának a falunak napnyugot felől való résziben egy nagy dombon egy tisztességes *fatemploma*. — 1750.³⁵⁰ Vagyon itt... a felső falu végén egy tisztességes kötemplom és ezen alól a falu felől a cinterem ajtón mindjárt belől egy alkalmas magasságú *fatorony* és abban két jókorácska harangocska. — 1868.³⁵¹ [Temploma kőből.] *Harangláb* zsindegyfedelű 4°□, két haranggal.

**Magyaró*. 1750.³⁵² Vagyon... egy tisztességes kötemplom... Vagyon a cinteremben egy tisztességes *faharangláb*, két harangok benne...

**Magyarpéterlaka*. 1750.³⁵³ A falu közepin lévő hegyen vagyon egy tisztességes kötemplom, mellette az ajtó előtt délről egy tisztességes *fatorony*, benne két harangocskák...

Magyarrégen. 1868.³⁵⁴ Templom szilárd kőépület zsindegyfedéllel... Nyugati végén állott torony évek előtt leszedetvén, 2 harang egy kis *állásra* van helyezve.

Marosfalu. 1750.³⁵⁵ Vagyon itt... egy alkalmas magasságú *fatorony*, melyben vagyon két alkalmas harangocska. — 1868.³⁵⁶ Templom ódon gót stílusban... *Harangláb* zsindegyfedelű faépület, 2 kis haranggal. — 1876.³⁵⁷ *Harangláb* alja fedés alatt. — 1877.³⁵⁸ *Harangláb* alja, fedése be lett végezve.

**Marosjára*. 1750.³⁵⁹ Vagyon az falu derekában *fából* csinált templom, az *haranglábocska* a templom fedeléből nyúlik ki, melyben vagyon két harangocska. — 1868.³⁶⁰ Templom új téglából épült, cserépfedél alatt, tornya a templom falmagasságig vive... Két harang a templom előtt *ldbon* áll.

**Marossárpatak*.⁵ 1750.³⁶¹ Vagyon..... a falunak felső végiben fenn egy nagy hegyen egy tisztességes kötemplom, a régi gyülekezethez képest jó nagy kapacitású, ennek alsó véginél a falu felől vagyon egy alkalmas magasságú

¹ A forrásban: *Görgény*.

² A forrásban: *Illye*.

³ Ma: *Körtefája*.

⁴ Az egykorú forrásban: *Szász Fülpös*.

⁵ A forrásban: *Sárpatak*.

fatorony, két gyönyörűséges harang benne... — 1868.³⁶² [Temploma középtel]. *Harangláb* zsendelyfedéllel, benne 2 harang.

Marosvécs.¹ 1750.³⁶³ ... A cinteremben vagyon egy tisztességes *fából épült fatorony*, melyben vagyon két nagykorácska harang, mindkettő egyarányú. — 1868.³⁶⁴ Templom díszes, bojtózatos középtel... fedele zsendely; mellette *díldson* két harang.

**Mezőbánd*. 1824.³⁶⁵ A torony kőfalból (mert addig *jaharangláb* volt) a templom napnyugoti végihez foglalva. [Alább:] Épülni kezdett ezen torony [t. i. a kőtorony] 1788-ba.²

Mezőpagocsa. 1888. [Az idevaló ref. egyházközség megvette a mezőbándi lebontott haranglábat]³

**Mezőszentmárton*. 1885.³⁶⁶ *Harangláb* még nincs építve. — Kiadás... *Harangláb* kiszállítási költsége Marosvásárhelyről frt. 3 kr. —

Nagyadorján. 1878.³⁶⁷ A templom, *harangláb* fedelei... igazítást várnak. — 1880.³⁶⁸ Templom szükségéi, *harangláb*-fedés, templom reparáció frt. 45 kr. 47.

Nagyercse. 1749.³⁶⁹ Vagyon... a falu közepe táján északba egy tisztességes kőtemplom a Mezőséghez képpes (!) alkalmas cinteremmel környülvéve... vagyon ezen cinteremben egy *fából épített harangláb*, melyben vagyon egy jókorácska harang... — 1867.³⁷⁰ A *harangláb* deszkázásának bevégezése, alja megerősítése megrendeltetik aanyival sürgetőbben, mivel az első munkadíja ki is van fizetve. — 1868.³⁷¹ [A templom kőb.] 9° magos 2¹/₂□ zsendelyfedelű *harangláb* 2 haranggal. Ennek bédesztázása még nincs teljesen bevégezve, néhány lécborító szükségeltetik, úgy a talp felemelése és kövel kirakása nem történt. Az egész kijavítási munkára kifizetett ácsmester *Pál Pétra* anyag nem léte miatt mulatta el. — 1869.³⁷² *Haranglábndi* mult évi hiány megvan, de ígérlik, hogy közelebbi hétfőn meg lesz. — 1870.³⁷³ *Harangláb* deszkázása még nem történvén meg a tavalyi biztosítás dacára.

Nagyölyves. 1749.³⁷⁴ Vagyon... a falunak napkelet felől való résziben egy dombon egy tisztességes kőtemplom, ennek napnyugot felől való véginél egy *fatorony*, amelyben vagyon két tisztességes harang. — 1869.³⁷⁵ Templom korhadozni kezd, fedele és a *harangláb* foltozást kíván. — 1868.³⁷⁶ [A templom kőböl.] Zsendely fedelű 3°□ *harangláb* 3 haranggal. — 1876.³⁷⁷ [A tanítói oldalszoba padlásához való] deszka a *harangláb*ban [van]. — 1877.³⁷⁸ Deszkák véve a *harangláb*hoz, míves ki van fizetve.

Nyárádszentanna. 1867.³⁷⁹ Szentannán *harangláb*, cinterem kijavíttatása.

Nyárádszentsimon. 1870.³⁸⁰ A *harangláb* aljának körakása és templom porticussa is kijavításra vár mindkét egyházban. — 1885.³⁸¹ Kiadás... *Harangláb* és harang 1/49.

**Nyárádszentimre*. 1870—1.³⁸² *Harangláb*at is ki kell javítani.

Nyárádszereda. 1936.³⁸³ Itt volt egy *fatorony*, melyre egy székely ember egy holdjelző gépezetet készített, mely ma is megvan az új templomban. Most is pontosan jelzi a hold járását.

¹ A forrásban: *Vécs*.

² Imreh Barna, ref. lelkész szíves levélbeli közlése. Ugyanő írja a következőket: 1870-ben a kőtorony megromladozván, ismét építettek egy *harangláb*at *fából*; ezt, mikor 1888-ban a jelenlegi torony felépült, a pagocsa egyházközségnek adták el.

³ L. a Mezőbándnál lévő jegyzetet.

Póka. 1750.³⁸⁴ Vagyon... a falu derékába a temető felől egy *fából épített templom* és annak az utca felől való részének napnyugot felől egy tisztességes jó magasságú *fatorony*, ebben két harang... — 1753.³⁸⁵ Itt a templom és *harangláb* magok tavalyi állapotjokban vagynak... — 1867.³⁸⁶ A szűk *fa-templom* falai javítást igényelnek. — 1868.³⁸⁷ [Temploma sövényfalú épület.] *Harangláb* 5° magas, 20° széles és hosszú zsindefedélű épület erősítést igényel. Ebben 2 harang.

Pókakeresztúr. 1750.³⁸⁸ Vagyon... a falu dereka táján Póka vagy napnyugot felől egy tisztességes kőtemploma és azon templomnak napkelet felől való végiben egy *faharangláb*, melyben vagyon két harang... — 1753.³⁸⁹ A szent visitato... a templomot, *haranglábat* alkalmas állapotban találta. — 1868.³⁹⁰ [Temploma kőépület.] 6° magas 3° *harangláb* 2 haranggal, melyek 3 és 2 mázsások. — 1877.³⁹¹ A templom borgói zsendellyel fedve van, úgy a *harangláb* felső része és két portikusa. Került 189 frt. 14 krba.

Radnótfája. 1750.³⁹² Vagyon... a falunak dél felől való oldalába a Görgény pariján egy tisztességes *fatemplom* és mellette napnyugot felől egy kis *fatornyocska* és abban két harangocska... — 1868.³⁹³ Csere-talpra, gerendázat közé rakott téglafalu *templom*... Zsendelyfedélű *harangláb* két haranggal. — 1885.³⁹⁴ *Harangláb* újra fedendő.

Rigmány. 1880/81.³⁹⁵ Rigmányban templom és *harangláb* az év folytán renováltattak. — Kiadás... *Harangláb* renováció frt. 87 kr. 68.

Sáromberke. 1750.³⁹⁶ Vagyon a falu közepében egy kőtemplom, egy tisztességes *fatornyocska*, abban csak egy harang.

Szálltelek. 1756.³⁹⁷ Vagyon ezeknek Csibi Jánosnál egy *kétágú fán* egy harangocskájok circ. 4 ejteles. Ki csináltatta és micsoda frás rajta, nem tudatik.

Szászrégen. 1868.³⁹⁸ Imaház és paplak egy fedél alatt... *Harangláb* zsindefedél alatt; egész értéke 100 frt., benne két harang, értéke 400 frt. — 1878.³⁹⁹ *Harangláb* kijavítása bevégezve. Kiadás... 1877-ki számadásban frt. 61 kr. 50. 1878-ki közpénztári számadásban frt. 13 kr. 17. 1878-ki templomi számadásban frt. 135 kr. 57. Összesen frt. 210 kr. 24. Kiadás... *Haranglábhoz* 4 szál cser levágása, szállítása frt. 13 kr. 20. Kiadás... *Harangláb* frt. 135 kr. 57. — 1876.⁴⁰⁰ Középületeken csak tisztítás, a *harangláb* megtámogatásán kívül. — 1877.⁴⁰¹ *Harangláb* kijavítása munkába vétetett. — Kiadás... *Harangláb* fáira frt. 61. kr. 50.

Székelykál. 1876/7.⁴⁰² A *templom* fedele rossz, a *fatorony* omlófélben van. — Kálban a *templom* fedele, és *toronyláb* megújítandó.

Székelyszentistván. 1873.⁴⁰³ [Toronyéptés kőművesmunkával s ezért a *haranglábat* eladták; innen származó] bevétel... A *harangláb* ára frt. 120 kr. —.

Toldalag. 1750.⁴⁰⁴ Vagyon itt a tholdalagi reformata szent ecclesiában a Verőfényben a falunak jobb kéz felől való résziben fenn egy nagy dombon egy tisztességes *fából épült templom* kívül-belül megvakolva, ennek napkelet felől való oldala mellett a templom tornáca felett egy kised harang, hármaztatva vonják. — 1753.⁴⁰⁵ A régi *harangláb* helyett pedig, amely a templomhoz vagyon ragasztva, más új *haranglábat* építenek, amely már fel is állítottott jobb részint, úgy látjuk perfectiora is mégyen Isten segedelme által. — 1868.⁴⁰⁶ [A templom kőépület]. Zsindefedélű *harangláb* 2 haranggal. — 1885.⁴⁰⁷ *Harangláb* befedetett 89 frt. 95 kr. költséggel.

Torboszló. 1866.⁴⁰⁸ *Harangláb* és a papi csűr jó állapotban vannak.
Unoka. 1750.⁴⁰⁹ Vagyon ennek a kicsiny eklézsának a Verőfényben, a falu közepe táján egy kisded *fatemplomocskája* és annak napnyugot felől való oldala mellett egy kis tornyocska s abban egy kisded harangocska... [a] templom és *harangláb* környül van véve az helységnek vékony tehetségéhez képpest valami kertecskével, néhol támaszos is. — 1755.⁴¹⁰ Romlásban vagyon egészben e kis eklézsiaiskában a templom, ex fundamento újat akarnak építeni, némínemű képpen hozzá is fogtak, segítse Isten a maga dícsőségére. Ámen. — 1868.⁴¹¹ [A templom cseresasok közé rakott téglafalú épület]. 2° □ zsindegyfedelű *harangláb* 2 haranggal. — 1885.⁴¹² A *haranglábnak* nincs fedele.

**Vajdaszentivány.*¹ 1753.⁴¹³ A szent visitatio... a *haranglábat* dűlő félben szemlélte, Isten tudja, ki építi meg. — 1755.⁴¹⁴ Az *harangláb* pedig éppen leomló félben vagyon, de annak helyében újat építeni szándékoznak, melyre Isten a nemes eklézsiait segítse. — 1870.⁴¹⁵ *Templom* befedettet bor-gói nagy zsindegyel (drányica). — 1876.⁴¹⁶ A torony alját veresre festett zsindegyel fedték. Kiadás... A torony aljának fedése frt. 86 kr. 51.

Várhegy. 1726.⁴¹⁷ [A református papon és egyházon elkövetett katolikus hatalmaskodás ügyében tartott vallatás kérdőpontjai között] 5to. Hát azt tudod-e, láttad-e azon alkalmatossággal, hogy az huzakodás közben addig rángatták az megírt prédikátor [Halmágyi József] keziből az harang kötelit, [míg] az *haranglábról* az harang leesvén, eltörött, elromlott?

Nagyküüllő megye.

**Héjjasfalva.* 1872.⁴¹⁹ A *harangláb* gyenge. — 1873.⁴²⁰ [A] *harangláb* gyenge.

**Szdszalmás.* 1875.⁴²¹ Kiadás... *Harangláb* javítás frt. 25. kr. 45.

Szatmár megye.

**Hagymásldpos.* 1835.⁴²² Az új harang koronája kifaragásáért Zegrán Tomának. — 1852.⁴²³ A *haranglábbhoz* fákat hozóknak és faragóknak 3 r. frt. 45 kr. — 1867 körül.⁴²⁴ *Temploma* nagyon régi, izléstelen épület, *mosos fatoronnyat*, egyébként jó állapotban tartva.

**Hosszúfalva.* 1852.⁴²⁵ 17. [tétel.] 1852-ben febr. 19 én a *haranglábnak* való fáért 15 r. frt. 20 kr. — 18. Ugyanannak a hazaszállítása 4 r. frt. 20. 1852. március 6-án a *harangláb* felállításakor 5 r. frt. — 1854.⁴²⁶ 4. [tétel.] A *haranglábat* elkészítő mesterembernek 15 r. frt. 53 kr. — 5. A *harangláb* szarvazása, lécezése és befedése 10 r. frt. 25 kr. — 1860.⁴²⁷ 7. [tétel.] A *harangláb* megerősítéséért 50 kr. — 13. A kovácsnak a *haranglábbhoz* dongszegekért 1 r. frt. 25 kr.

**Katalinfalva.* 1867 körül.⁴²⁸ *Temploma* kicsinyszerű, izléstelen épület; most van tervben helyette egy díszes kötemplomot építeni, mely célra már egy rakás kő össze is van hordva. [Alább:] *Temploma*, mint frattatott, izléstelen faépület; épült 1848-ban.

¹ Az 1753 és 1755-i forrásban: *Szentivány*.

**Kolcér*. 1851.⁴²⁹ Van a falu vagy helység utcáoránának derekán két vékásnyi parochiális telek minden kerítés nélkül, melyen áll egy *kisdéd ház-forma*, fából épített, avult zsendely-fedelű, ablak és mennyezet nélkül talált *oratorium*. — 1867 körül.⁴³⁰ *Temploma* egy [k]üsdéd fából készült, zsendellyel fedett oratorium ablak s mennyezet nélkül.

**Koltó*. 1826 körül.⁴³¹ [Az 1826—31-i bevételi tételek között:] A megavult *harangláb* megavult, haszonvehetetlen fáiért 4 m. frt.

**Sárosmagyarberkesz*. 1836.⁴³² Dülöfélben lévő *harangláb* vagy *fatornyot* lebontó mesterembernek 12 r. frt. — A körülötte segítő embereknek 5 r. frt. 40 kr. — 1851.⁴³³ A *harangláb*ban két jóforma nagyságú harang. — 1856.⁴³⁴ 34. [tétel] Az újonnan építendő *harangláb*hoz egy szál fáért 7 r. frt. 30. — 38. A *harangláb*hoz hozott 25 egész dong szegeért. — 39. *Fodor József* és *Kolozsvári Józsefnek* a *harangláb* csinálása bérekben 27 r. frt. 30 kr. — 1858.⁴³⁵ 4. [tétel] Nov. 3 án a *haranglábok* felemelésekor áldomásba 2 r. frt. — 8. A *harangláb*hoz 100 léc-szeg 1 r. frt. — „A megkezdett *harangláb*ot, melyre több költségek tétettek, köteleztetik minél előbb jobb móddal és gondosabban bevégeztetni” — rendeli a vizitáció.

Szilágy megye.

**Alsóboldogfalva*. 1868.⁴³⁶ Kiadás... Lévitai házépítés és *harangláb-újítás* frt. 144 kr. 74.

Arád. 1857.⁴³⁷⁻⁸ Kőtemplom, nagyon meg van hasadozva... *mennyezete* 1793 készült... *Fatorny*, van benne két harang.¹ — 1872.⁴³⁹ Az épületek, a *harangláb* kivételével, használható állapotban vannak; a *harangláb* eldőlésétől lehet tartani. A *harangláb* jó karban állítása megrendeltetik. — 1873.⁴⁴⁰ A *harangláb* javítása megkezdett. — Kiadás... A toronyhoz anyagért és mesterembernek frt. 55 kr. 30. — 1874.⁴⁴¹ A *harangláb* kijavítása megtörtént. Kiadás... A torony javításához szükséges anyagok frt. 59 kr. 40.

**Benedekfalva*. 1857. ⁴⁴² A helység közepén egy kis *fa-imaház* nádfedellel, romladozott állapotban; mellette egy *falábon* a kis csengettyű, lehet 100 fontos, sövény kis kerítéssel körítve, 2 kupa férőjű; méltán lehetne itt is kérdeni: Hát itt is dicsérnek tégedet, oh Isten?! — 1871.⁴⁴³ Van egy nyomorult kis kopott templom kulcs és kerítés nélkül, az utca közepén. A templom előtt egy kidőlni készülő *fán* egy csinos kis harang. A *harang dőlésének* megerősítése szorosan meghagyatott. — 1872.⁴⁴⁴ Középület csak a rozszant állapotban lévő kerítetlen templom és *harangláb*; a *harangláb* dülöfélben van, egy szép kis harang... Megrendeltetik a dülöfélben való *harangláb* helyett új *harangláb* készítését. — 1873.⁴⁴⁵ A nagyon elavult templom újítást vár; a *harangláb* nem igazított.

**Bogdánd*. 1857.⁴⁴⁶ *Kőtemploma*... *fatornya* pusztuló állapotban; van benne két harang [Névkönyv 1879. évf. 5. 1. szerint „az idők folyamának rendén elavult s már dűledező *fatorny* helyett egy díszes *kőtorony* építése 1863-ban kezdetét vevén”...].

Bősháza. 1857.⁴⁴⁷ Kőfalpra épített *fátemplom*... mellette a *fatorny*.

¹Névkönyv 1877. évf. 22. 1. szerint: Temploma a ref. előtti időben veszi kezdetét s a múlt században, 1726-ban csak bővített, mint a mennyezeti felírás mutatja.

A *vitsai* desolalt eklézsiából hozatott ide ezelőtt több évtizedekkel; van benne két egyforma harang. — 1872.⁴⁴⁸ A középületek, — a *templom* kivételével, amennyiben oldala patics lévén, rozzant... Ajánljatik... a templom kiújítására, illetőleg más anyagból építhetésre valami utat kigondolni.

**Désháza*. 1870.⁴⁴⁹ Kiadás... Deszkáért az óraházhoz frt. 39 kr. 80. — A harangóra frt. 569 kr. 30. — A *harangláb* készítőnek frt. 25 kr. 5. — A harang szállítása frt. 11. — Az óra ára frt. 610.

**Dlósad*. 1857.⁴⁵⁰ Kőtemplom... zsendelyfedéllel... A templom mellett a *fatorony* gyenge állapotban, zsendelyfedéllel (Van benne két harang. — 1869 márc. 17-én megkezdett az ó-templom lebontása és annak helyébe az újnak építése).

**Erked*. 1857.⁴⁵¹ *Fatalpra* épült *temploma* épült 1751-ben zsendelyfedéllel... A templom végéhez épített *fadíldson* van két harang. [A Névkönyv 1879. évf. 41. l. szerint az 1860-as évek vége felé nagyszabású templom-építésbe fogott az egyházközség. Tehát ekkor pusztították el a régijt.]

Göröcsön. 1857.⁴⁵² *Fatemplom*... zsendelyfedéllel; épült 1771-ben... Kőtorony a templomhoz ragasztva, épült 1780 táján — új zsendelyfedéllel. — 1855-ben júniusban a száraz villám egészen lefedelezte; van benne két harang. [Névkönyv 1879. évf. 13. l. szí: Ez egyháznak gyámola volt Dálnoki Miklós István, ki temploma mellé kőtoronyt épített s pénzt is adott egy kőtemplom építésére; azonban nevezett jól tevő úr... meghalván, az építés elmaradt. — A göröcsöni torony kőtestén 1936-ban még *faerkélyt* és tetőzetet hordott].

Hadad. 1857.⁴⁵³ Kőtemplom az opidum délkeleti végén... Kőtorony használhatatlan, a harangok *faldobon* állanak [3 harangja van].

**Ilosva*. 1868.⁴⁵⁴ A *fatorony* lerontatott s új kőtorony építése a múlt évben megkezdett.

Kisdoba. 1857.⁴⁵⁵ Kőtemplom épült 1825-ben... A templom mellett a *fatorony*; van benne két harang.

**Kövesd*. 1857.⁴⁵⁶ *Fatemplom* zsendellyel fedve; épült 1838-ban... Két *fadgasan* áll 60 fontos harangja.

Krasznahorváti és Petenye. 1868.⁴⁵⁷ A *harangláb* igazítást, erősítést igényel. — 1869.⁴⁵⁸ A *harangláb* igazításához az anyagok meg vannak szerezve.

**Kusaly*. 1857.⁴⁵⁹ Régi alakú temploma, [ezzel] egybekapcsolva kőtorony, mely mint a régiségnek szép példánya tűnik fel; felső része már meghasadozott. — Két harang *fadílvány* alatt van.

Lele. 1857.⁴⁶⁰ A falu közepén egy csinos kőtemplom zsendelyfedéllel... épült 1795 körül... A templom mellett áll a *fatorony* zsendelyfedél (2 haranggal). — [Névkönyv 1879. évf. 53. l. szerint a templom 1783—88-ig épült].

**Magyarbaksa*. 1857.⁴⁶¹ Még 1818-ban megvolt a fedél és mennyezet nélküli *fatemplom*... Van ma egy *harangláb* 60 fontos kis haranggal. — 1871.⁴⁶² Csak egy *harangtartó-fa* s rajta egy kis harang van. — 1872.⁴⁶³ Épület csak a roskadt állapotban levő *harangláb*.

**Magyargoroszló*. 1753.⁴⁶⁴ *Ecclesia possessionis Goroszlo fundum oratorii moderni seu templi lignei quoad longitudinem 11, quoad vero latitudinem 7 1/2 possidet*. — 1857.⁴⁶⁵ A kőtemplom mellett a *fatorony* épült 1790-ben, romlott állapotban, a két harang a torony alján áll.

Menyő. 1857.⁴⁶⁶ Kőtemplom... zsendelyfedéllel... A templom mellett áll a *fatorony*, van benne két harang.

Nagydoba. 1857.⁴⁶⁷ Kőtemplom, régi... a templom mellett a *fatorony*; van benne két harang. — 1874.⁴⁶⁸ Az új, cseréppel fedett templom és bádorgozott torony felépített. — Bevétel... Állásfák és a régi *fatorony fárt* árverezés útján jött be frt. 85 kr. 40. [Névkönyv. 1879. évf. 11. 1. sz.: Ódon temploma helyett épített csinos új temploma és tornya hirdeti az egyháztagek vallásos buzgóságát].

Nagymon. 1857.⁴⁶⁹ Kőtemplom... zsendelyfedéllel... Ez a templom épült... ezen mennyezet ismét... 1755. *Asztalos Pataki János* keze által csináltatott... Oldalban a templom mellett a *fatorony* zsendelyfedéllel, jó állapotban, 1842-ben újított meg; van benne két harang. — 1878.⁴⁷⁰ Felében új *fatorony* épült. Kiadás... Toronyéplés frt. 132 kr. 60 [Névkönyv 1877. évf. 15. 1. sz.: A torony erős tölgytalpokra épült *faépület* 1842-ben újból építve, 1861-ben igazított és zsendelyeztetet].

***Pacalusa.**¹ 1877.⁴⁷¹ Kiadások... A *haranglábra* frt. 17 kr. 72.

Szamosudvarhely. 1857.⁴⁷² Egy gyenge *fatemplom*... A templom előtt a *harangláb*, van rajta két harang. — 1868.⁴⁷³ A *templom*, mely 1808-ban épült *fából*, csaknem a végpusztulás pontján áll. — 1874.⁴⁷⁴ Középületei gyengék a *templom* kivételével, mely 1873-ban *fából* újonnan épült. [Névkönyv 1879. évf. 64. 1. sz.: Ifj. br. Wesselényi Miklós a már csaknem összeroskadt kis imaház helyébe egy igen csinos kis templomot építtetett].

Szamosújlak. 1857.⁴⁷⁵ Kisserű *fatemplom* zsendelyfedéllel, egy *harangláb*; van rajta egy régi 150 fontos harang. — [Névkönyv 1879. évf. 36. 1. sz.: Elavult *fatemplom* épült 1699-ben, amint a mennyezeten látható írás mutatja megújított 1738-ban].

Szilgyecseh. 1870.⁴⁷⁶ 1869-ben bádofedelű tornyot épített az egyház. Toronyéplési tőke... Bevétel... Összesen... frt. 3942 kr. 29. Kiadás... Összesen frt. 3928 kr. 58.²

Szilgyeszeg. 1857.⁴⁷⁷ Kőtemplom... jó zsendelyfedéllel... A templom mellett az új zsendelyfedélű *fatorony*; van benne két harang. — [Névkönyv 1879. évf. 21. 1. sz.: 1751- és 1753-ban egészen újra épült az imaház... Később 1809-ben némileg megnagyított, s a régi *harangláb* helyett épül meglevő *fatornya*].

Tasnádszarvad. 1873.⁴⁷⁸ A *fatorony* egészen összeomló állapotban van. — 1874.⁴⁷⁹ A templom jókarban, a *harangláb* avult.

Vérvölgy. 1857.⁴⁸⁰ Kőtemplom zsendelyfedéllel... épült 1800-ban... A templom mellett a gyenge *harangláb*; az elkezdett s darabig felemeltetett kőtorony 1853-tól építésre vár; van két harang. — [Névkönyv 1877. évf. 16—17. 1. sz.: Régi *fatemplom* 1798-ban adatott el a csóraiaknak s helyette építtetett a... díszes kőtemplom, melynek építése bevégződött 1803-ban... 1863 és 1864-ben egy magas és díszes kőtorony építtetett...].

***Vicsa.** 1857.⁴⁸¹ Egyházi épületek nincs [Lásd azonban Bósházánál].

¹ Ma: Szolnokháza.

² Az ezután felsorolt 22 pont közül a 11-ik: „*Harangláb* frt. 34 kr. —“. Ez azt jelentheti, hogy amíg a tornyot építették valamelyes *haranglábon* függtek a harangok, vagy hogy az új toronyba készített harangállás (és így nem *harangláb*) került volna 34 forintba.

Völcsök. 1857.⁴⁸⁵ Kisszerű *fatemplom* a *fatoronnyal* egybekapcsolva, épült *Zilahi Borbély István papságában*... Torony zsindegyfedéllel; van benne két harang. — 1868.⁴⁸⁸ *Templom faépület* zsendelyfedéllel; még jó állapotban. [Névkönyv 1879. évf. 31. l. szerint: *fatornya és temploma* mikor épült? ennek semmi nyoma. — U. o. a 37. l. szerint: *Zilahi Borbély István* 1753—1787-ig volt itt pap].

***Zálnok.** 1871.⁴⁸⁴ Kiadás... *Harangláb*-igazítás frt. 10 kr. 56.

Szolnok-Doboka megye.

Alsótdk. 1792.⁴⁸⁵ A *harangláb*nak való fákért discretio 84 den. Zsendelyszeghez zsrért 48 den. Ócska szegek igazításáért 1 frt. 34 den. — 1850.⁴⁸⁶ A *harangláb*ban 2 harang. — 1869.⁴⁸⁷ A *harangláb* gyenge, egy kis kőtorony építése van tervbevéve. — 1869.⁴⁸⁸ A *harangláb* igazításáért fizettem 1 frt. 70 kr.-t. — 1876.⁴⁸⁹ *Templom, harangláb* újítást kíván... Intézkedés tétetett egy új *harangláb* építésére. Kiadás... Építkezés a *harangláb*bnál s oskolánál frt. 12 kr. 60.

***Blenkemező.**¹ 1839.⁴⁹⁰ Egy kis harang felállítva *harangláb*ra, ugyanazon [t. i. Rácz Károly és József] háznál.

Cege. 1874.⁴⁹¹ Kiadás... *Templom* egészbeni levakolása és *harangláb* frt. 68 kr. —

***Dengeleg.** 1754.⁴⁹² A puszta templom mellett égy kis *faoratoriumocska* és égy *fából való harangláb*ban égy harang is vagyon. — 1823.⁴⁹³ A *harangláb*ot zsendejező embernek munkájáért 4 m. frt. 80 kr. — 1843.⁴⁹⁴ A *harangláb* megigazításáért 72 kr. — 1850.⁴⁹⁵ A *harangláb*ban, mely rossz, egy kis harang. — 1851.⁴⁹⁶ A *harangláb* megerősítésére 50 kr.

***Dés.** 1721.⁴⁹⁷ [Kivonat a Thót alias Király Pál jobbágysága ügyében tartott vallomásból:] Panitban commoráló Kadar alias Király Ferenc annorum circiter 65, legitime citatus, juratus, examinatus fatetur ad 1mum utrum sic: Tudom bizonyoson és nyilván, hogy az utrumban specificalt ifjúnak Thot alias Király Pálnak, már megholt édesatyjának az igaz és valóságos neve Thot István volt, nem pedig Király István. Ad 2 dum utrum: Tudom azt is bizonyoson, Erdélyben Dés várossában laktunkban a dési torony utolsó felépítésének alkalmatosságával azon toronynak építő mestere volt egy Király Péter nevű ember, aki is megfogadván akkor Thót Palkónak édesatyját Thóth Istvánt maga mellé faragó-legénynek, ugyanazon Király Péter nevű ácsmester ember megszeretvén igaz munkálódásáért Thot Istvánt, Thot alias Király Palkó édesatyját fogadta volt idővel osztán fogadott öccsének és úgy azon úton-módon ragadott volt akkoron Thot Istvánra, néhai Thot Istvánra, Thot alias Király Palkó édesatyjára a Király nevezet nem különben. Ad 3 tium utrum: Tudom azt is bizonyoson és nyilván, hogy említett Thot alias Király Páll édesatyjának néhai Thóth Istvánnak sem az atyjához, Tóth Ferenchez, sem magához semmi közi nem volt a méltóságos úrnak, Mikes Kelemen uramnak sem pedig soha jobbági nem voltak semmi nemzetségek azoknak. — Debrenben lakó Király Tamás vallja: Öneki [Thót Pál] semmiképpen sem atyafia, hanem említett Thóth István adván magát ácsmesterségre egy néminemű

¹ A forrásban: *Blenke-Poján*.

Király Péter nevű faragó ember mellé legényszámban és mikor az deesi torony elégett volt, azon toronynak zsendelyezésére fogadta vala meg Déés várossa említett Király Pétert és én, debreni Király Tamás ott esmerkedtem meg említett Thoth Istvánnal, midőn az déési Király Ferencz leányát elvötte magának feleségül.

**Désakna.* 1821.⁴⁹⁸ *Haranglábon* s a harang koronáján dolgozó mesterembernek áldomás 2 frt. 20 den. — 1822.⁴⁹⁹ Még 1820-ban *haranglábot* építvén, fenn a toronyban az azon dolgozó mesterembernek a 40 ren. frt.-ból 24. — 1823.⁵⁰⁰ 9°. Az 1820-ban csinált *haranglábert* az egyik mesterembernek az elmaradt 10 ren. frt.-ból megadott 9 m. frt. 60 den.-t. — 1867 körül.⁵⁰¹ A templom bezsendelyeztetett s a torony *bedéskáztatott* [A templom szentélyén állítólag 1523-as évszám is volt. Később teljesen lebontották és a falu kellős közepén építettek új templomot. Ma itt nincs *harangláb*]. — 1869.⁵⁰² A templomnál egy toronyterv és költségvetés 12 frt. 58 kr.

Doboka. 1754.⁵⁰³ Néhai idvezült Kún Istvánné asszony által építtetett egy szép kőtemplom; vagyon a *haranglábon* alól, a maga gyümölcsös kertének a felső szélyiben; a régi pedig földig elromlott. Vagyon egy kised harangocska is.

**Domokos* 1869–70.⁵⁰⁴ Mesterembereknek *harangláb*-készítés július 20. 6 frt. 90 kr. — *Haranglábra* tölgyfáért, július 1. 2 frt. 40 kr.¹ — 1870.⁵⁰⁵ Tölgyfáért *haranglábra* magyarláposi gondnoknak 2 frt. 10 kr.

**Esztény.* 1832.⁵⁰⁶ 2. A *haranglább*hoz kötésnek *fákért* egyzben 2 m. frt. 24 den. — 3. Ugyan a *haranglább*hoz *talpfákért* 4 m. frt. — 4. A *haranglábot* csináló mesterembernek 3 napra 2 m. frt. — 5. Mellette lévő napszámosoknak 12 napra 4 m. frt. 80 den. — 6. Ezeknek számokra italért 18 m. frt. 88 den.

Felőr. 1879.⁵⁰⁷ Kiadás ... Cinterem (!) s *haranglábnál* javítások frt. 4 kr. 34.

**Felsőtők.* 1850.⁵⁰⁸ A *haranglábon* egy kised harang. — 1886.⁵⁰⁹ Az egyház épületei jókarban vannak, a *haranglábot* kivéve. — 1887.⁵¹⁰ Építtetett egy új torony kőből stb.

**Girólt.* 1869.⁵¹¹ Kiadás 1869-be ... *Harangláb* költségei és úrvacsorabor frt. 10 kr. 79. — 1869.⁵¹² A *haranglább*hoz szükségeltető anyagok ára 5 frt. 75 kr. — Ugyancsak a *harangláb* felállítása munkadíja 3 frt.

Góc. 1870.⁵¹³ A *harangláb* és lévitai lak fedelei javítandók.

**Kecset.* 1834.⁵¹⁴ A *haranglább*hoz vaskapcsokért 2 m. frt. 20 den. — 1854.⁵¹⁵ 1. [tétel]. *Harangláb* költségibe 27 r. frt. 24 kr.

**Kérdő.* 1817.⁵¹⁶ A *haranglábra* zsendelyre 27 frt. 20 den. — 1831.⁵¹⁷ A *harangláb* renoválására 14 m. frt. 40 kr. — 1847.⁵¹⁸ A *haranglább*hoz egy záros ajtó csinálásáért 1 r. frt. — 1850.⁵¹⁹ A *haranglább*hoz 16 darab pilonysegért 2 frt. 8 kr. — *Harangláb* igazítása, tornáctalp betétele, gabonás padlása és korona 12 frt. 17 kr.

**Kisiklód.* 1883.⁵²⁰ Kiadás ... *Harangláb* kijavítására ... frt. 5 kr. 30. — 1883.⁵²¹ Kiadás ... Harangkötél és *haranglább*hoz két fáért frt. 4 kr. 70. — 1885.⁵²² Kiadás ... A *harangláb* kijavítására tett költség 18 kr.

Magyarborzds. 1867.⁵²³ Kiadás ... A papi kapufél és *haranglább*hoz vett

¹ Megjegyzendő, hogy a II/4 jelzetű egyházvizsgálati jegyzőkönyv bejegyzése szerint 1825-ben a torony zsendelyezéséért 5 frtot fizettek a mesterembereknek. 1826-ban pedig a torony szarvazatjának és egész fedelének újonnan való építtetésére 618 r. frt. 32 dénárt.

fért frt. 2 kr. — 1876.⁵²⁴ Kiadás... *Harangláboni* javítás, egy pár lakat frt. 4. kr. 60. — 1880.⁵²⁵ *Haranglábat* kijavíttatta, újból befedette zsindegyel. — Kiadás... *Harangláb* javítása és új fedélzete frt. 51 kr. 55.

Magyardécse. 1737.⁵²⁶ [Gr. Bethlen József Nagyaluból 1737. febr. 3-án br. Szilágyi Sámuelhez Bécsbe írt leveléből:] „..... Fenn létemben adtam volt méltóságos erdélyi cancellarius uramnak egy felséges urunknak szóló alázatos memorialist itt nemes Belső Szolnok vármegyében feleségem és Bánffy Ferencné asszonyom *Décse* nevű falucskájokban építeni kezdett, de a méltóságos főispány úr által megtiltatoit kő-templomocskára felszabadlása iránt, kit is ennekelötte a szentek alamizsnájából kezdven építeni egy kő-templomocskát, minthogy a seculis fennálló *fa-templomocskák* szintén nyakokba szakadoztak volt...” [A továbbépítés megengedését kéri].

*Magyarderzse.*¹ 1786.⁵²⁷ Az ecclesia capitaliassának interesse, minthogy a templom és *harangláb* *ruinában* *vagyon*, azoknak restauratiojokra fordítatik. — 1818.⁵²⁹ [Az 1829-i elszámolásban]: 1818-ban a *haranglábbhoz* egy rúd vasért 3 m. frt. 60 kr. — A kovács-ciganynak a munkáért 1 m. frt. 20 kr. — 1856.⁵³⁰ 1. [tétel]. A *haranglábbhoz* fára 24 r. frt. 60 kr. 2. A *haranglábbhoz* 5 ezer zsindegy á 6 m. frt., 30 r. frt. — kr. 3. 8 ezer zsindegy-szeg á 1 m. frt. 44 kr., 11 r. frt. 50 kr. 4. 300 lécszeget á 72 kr., 2 r. frt. 8 kr. 5. 12 szál deszka, párja á 1 m. frt. 46 kr., 9 r. frt. 36 kr. 6. A *harangláb* tetejére gombért 3 r. frt. 60 kr. 7. A *harangláb* árbocához karikáért — r. frt. 50 kr. 8. A *harangláb* ácsmunkájához 12 r. frt. — kr. 9. Áldomásba a *harangláb* bevégezésekor — r. frt. 50 kr.

**Magyarfodorháza.* 1850.⁵³¹ A *haranglábon* 2 harang. — 1872.⁵³² Kiadás... Építkezés a templom és *haranglábnál* frt. 3 kr. — 1876.⁵³³ Templom, *harangláb* jó állapotban vannak.

Magyarlápós. 1841.⁵³⁴ Az avulí templom s torony fedele leszedéséért és egy *harangláb* építéséért *Hosszú Todor ácsnak* 15 r. frt. — 1852.⁵³⁵ A *haranglábra* 3 harang. — 1855.⁵³⁶ 18. [tétel]. Lécszeg a *harangláb* változtatásakor 12½ s kr. — 19. 16 darab szeg csináltatása 20 kr. — 38. A *haranglábot* megváltoztató s igazító mesterembernek fizettem 2 r. frt.-ot. — 1857.⁵³⁷ [Az ezévi vizitáció a torony építésének részletes költségvetését is befírja a jegyzőkönyvbe. A *haranglábat* e fájt bonthatták le] — 1858.⁵³⁸ 11. [tétel] A *haranglábot* erősítő srófokhoz olaj 15 kr.

Nagydevecser. 1870.⁵³⁹ A *harangláb* talpfái elrothadtak. — 1873.⁵⁴⁰ *Harangláb* bevégzetlentül áll.

**Néma.* 1848.⁵⁴¹ A *harangláb* számára fa 10 r. frt. — 1850.⁵⁴² „A cinterem kerületlen, a *harangláb* fedetlen lévén meghagyatik a nemes egyház tagjainak, mikép a cintermet a legstürgősebben kerltsék bé, a *haranglábat* fedjék bé” — rendeli a vizitáció. — 1853.⁵⁴³ 2. [tétel]: A *haranglábbhoz* kar és szarufáért 5 r. frt. — 3. Deszkáért a *haranglábbhoz* 39 r. frt. 20 kr. — 4. Ácsmesterember fizetése 12 r. frt. 30 — Dio. ennek élelmezése 7 r. frt. — 5. A *haranglábbhoz* spilon és lécszegért 6 r. frt. 49 kr. — 1868.⁵⁴⁴ [Az 1868. számadás mellé beírt külön mellékleten, melyben az egyházközség az ottani elhanyagolt egyházi élet miatt a partialis szent szék (= egyházmegyei tanács) közbelépését kéri:] A templomot és a *haranglábat* eső veri.²

¹ Az 1786–9-i forrásban: *Derse*.

² A keltezetlen melléklet a számadással közel egykorú, tehát 1868-ból való.

Noszoly. 1869.⁵⁴⁵ Az egyház középületei — a *harangláb* kívül — jók. A *harangláb* kijavítása meghagyatik. — 1870.⁵⁴⁶ Az egyház középületei — a *harangláb* és a papi telkeni pajta kivételével — elég jók. A méltóságos egyházfőtanácsnál benn lévő kölcsönkamatból óhajtaná az egyház *haranglábját* újból építeni, és egyetlen hasadt csengettyűjüket újból és nagyobbra öntetni. — 1873.⁵⁴⁷ Kiadás... *Harangláb* megerősítésének anyaga frt. 35 kr. 95. — 1874.⁵⁴⁸ A *harangláb* omlófélben van.

*Ormány. 1830.⁵⁴⁹ Az ácsnak a templom s *harangláb* zsendelyezéséért 60 m. frt.

*Ördögkeresztúr. 1850.⁵⁵⁰ A *harangláb*ban 2 harang. — 1887.⁵⁵¹ A templom most épül.

Páncélcseh. 1799.⁵⁵² Erogáltatik *harangláb* építésre s egyéb 58 frt. 56 den. — 1839.⁵⁵³ A *harangláb* számára vásárolt e szerint: a) 18 hosszú pilon-szeget 2 r. frt. 30 xr. b) 14 fenyődeszkáért per 36 xr., 8 r. frt. 24 xr. c) 10 léc-szegért — r. frt. 48 xr. d) más rendű 200 léc-szegért 1 r. frt. 24 xr. é) a deszkák kihozásáért — r. frt. 56 xr. f) a deszkák szállásadásaért — r. frt. 6 xr. g) kölcsönvett szegeket — r. frt. 18 xr. Összesen 14 r. frt. 26 xr.

*Pujon. XIX. sz. eleje.⁵⁵⁴ „A *harangláb* [!] vagy torony és templom napnyugoti vége közt keresztül” mérik meg a cinterem hosszát. — 1885.⁵⁵⁵ A *harangláb* fái romladozottak, a harangozás benne veszélyes s még a harangok is féltethők. — 1886.⁵⁵⁶ *Harangláb* csinálására az ácsmesternek 75 frt. 50 kr.

*Raddkszinye.¹ 1794.⁵⁵⁷ [Az 1798-i vizitáció megjegyzése:] 1794-ben templomra, parochiára *harangláb*ra 11. pontban [t. i. erogál, elszámol a gondnok] 22 frt. 35 denárt.

Sajósárvár. 1876.⁵⁵⁸ Kiadás... A *harangláb*hoz cserefa frt. 2. kr. —. 1883.⁵⁵⁹ Kiadások... *Harangláb* vétele, elszállítása és felállítása, úrasztali bor frt. 96. xr. 89.

*Sajószentandrás. 1879.⁵⁶⁰ Az egyház középületei — a *harangláb* kivételével — jó karban vannak; egy új *harangláb*-építést épen most akarnak.

Sajóudvarhely. 1876.⁵⁶¹ A torony, minthogy az csak deszkából készítettén, a harangok tartására nem alkalmas, leszedendő s e helyett egy *harangláb*, valamint a templom bejáratába is egy előcsarnok készítenőd. — 1879.⁵⁶² Jó karban vannak, s most épül a templom mellé egy *láb* [!]. Kiadás... Templom körüli építkezésekre és *harangláb*-építés frt. 498 kr. 32.

Szamosújvárnémeti. 1867.⁵⁶³ Az egyházi középületek közül: a *harangláb* használhatatlanná avulva; teljesen kijavítandó, a templom zsendelyezése kioltozandó.

Szarvaskend. 1850.⁵⁶⁴ Egy kised harang, *dgason*.

Szdszegő. 1875.⁵⁶⁵ Az iskola-szoba és tanítói ház, valamint a *harangláb* 1874. okt.-jén a szomszédságban kigyuladt tűztől földig leégtek... Most a tavaszon a tanítói lak, iskola-szoba és *harangláb* felépítéséhez hozzáfog [az] egyház. — Bevétel... Tűzkár, isk. és *harangláb*ért frt. 270 kr. —.

*Szdszmáté. 1872.⁵⁶⁶ A *harangláb* és iskola-tanítói telken, csűr és istálló gyenge. — 1874.⁵⁶⁷ A *harangláb* ingadozó lévén, megrendeltetik, hogy 6 köből követ március utolsó napjáig hordjanak be, valamint alkalmas jó poron-

¹ A forrásban: Szinye.

dot is, hogy a nyár folytán a szükséges javítást alkalmas időben megtehessek. — 1875.⁵⁶⁸ A *harangláb* egy öl magasságig kövel kirakott, 16 frtba került. — 1884.⁵⁶⁹ A *harangláb* újból fedést vár. — Kiadás... Templom és *harangláb*-hoz fa és deszkáért frt. 14 kr. 83.

**Szelecske*. 1803 körül.⁵⁷⁰ [1808-i számadásban 1803-i kiadásként szerepel a következő tétel:] A *haranglábra* és *parochiára* erogált 12 frt. 56 denárt. — 1817.⁵⁷¹ 1o. A *harangláb*hoz tölgyfa fűrész-deszkára 1 frt. 20 den. — 2o. Ugyan a *harangláb*hoz 50 lécszegre 36 den. — 1859.⁵⁷² A *harangláb* felállítása, megzsindelyeztetése, árcsökkenés útján az egyház tagjai jelenlétében s megegyezésével 41 r. frt. 50 kr. — 1886.⁵⁷³ Épület csak *harangláb* van; jókarban áll. — 1887.⁵⁷⁴ Egy *harangláb* van, jókarban.

Szentgyed. 1907.⁵⁷⁵ [Egy 1907-es vagyonbevallásban ceruzával bejegyezve] 2 harang *harangláb*bal.

Szépkényerűszentmárton. 1870.⁵⁷⁶ Az egyház középületei, a *harangláb* fedelén kívül, jókarban vannak. — 1873.⁵⁷⁷ A *harangláb* javítást kíván, mely javítás a következő tavaszra tervezetik. — 1874.⁵⁷⁸ [Az épületek] gondozottan vannak, a *harangláb*ot kivéve, melynek erősítésre és fedésre van szüksége.

**Tötör*. 1789.⁵⁷⁹ Vagyon két harangja az eklézsiának, amelyek közül egy most a *haranglábon* vagyon, a másik a parochiális háznál vagyon.

Torda-Aranyos megye.

**Alsójára*.¹ 1754.⁵⁸⁰ A ref. eklézsiának *jából* épült temploma vagyon az unitárius kötemplom felől való részében.

Alsószentmihályfalva. 1883.⁵⁸¹ A középületek jó állapotban vannak a *torony*ot kivéve, melynek fedél-szarvazata és kiugró tornáca észak felől oly annyira megvan rothadozva, hogy legkésőbb pár év múlva az egész torony tetőzetet újra kell alakítani, különben leomlástól lehet tartani. — 1884.⁵⁸² A *torony* kiigazítása is alig szenved halasztást, mert kiülő tornácának faalkotmánya, szarvazata, földézete annyira rothadozott s kivált harangozáskor annyira ingadozó, hogy leomlástól félni lehet.

**Kercsed*. 1883.⁵⁸³ A múlt évben egy 200 kiló súlyú harangot szereztek be, amelyre és a torony felső padlásának, ablakredőnyeinek készítésére s a *haranglábra* költöttek összesen 485 forintot. Ez összegből 60 forintot Horvát Sámuel tanító atyánkfia ajándékozott.

**Magyarléta*. 1877.⁵⁸⁴ Kiadás... A *haranglábokra* szaruszegnek vasra frt. — kr. 40.

**Marosbogát*. 1872–3.⁵⁸⁵ A *toronyláb* meg van gyengülve, javítást igényel. — 1877.⁵⁸⁶ A *toronyláb* helyett új kell.

**Marosdécse*. 1871.⁵⁸⁷ A *harangláb* gyenge; ehelyett egy díszes torony építése buzgó óhajta a híveknek s valószínűsítésére van is már némi kő- és mész-készlete.

**Mezőméhes*. 1867.⁵⁸⁸ Van egy *harangláb* jókarban. Más középülete az egyháznak nincs. — Kiadások megnevezése... A *harangláb* anyaga s felállítása frt. 12 kr. —. A harangért Andráschofszki harangöntőnek — nyugta szerint frt. 123 kr. —. — 1869.⁵⁸⁹ Az egyháznak van egy *haranglába* s abban

¹ A forrásban: *Jára*.

egy újöntetű harangja. A *harangláb* egyik egyháztág kertjében van felállítva. — 1873.⁵⁹⁰ Középület a *harangláb*on kívül nincs. — 1874.⁵⁹¹ Középület a *harangláb*on kívül nincs. — 1876.⁵⁹² A *harangláb*on kívül nincs más középület. Ez ki van javítva. — Kiadás... *Harangláb* kijavíttatása nyugta mellett frt. 3 kr. 80. — 1881.⁵⁹³ Egyházi középület a *harangláb*. — 1883.⁵⁹⁴ A *harangláb* is kötéseiből kitágulva van. — 1883.⁵⁹⁵ Biztosítva vannak az imaház és *harangláb*-épületek 200 o. é. frtig. — 1885.⁵⁹⁶ A *harangláb* és imaház gondozott állapotban vannak.

**Mezőszengyel*. 1751.⁵⁹⁷ ... A patak marion vagy on egy kerek forma domb, az holott ezelőtt is reformatum templum volt, fundamentuma a régi templomnak most is látszik, mostan peniglen de praesenti az *harangláb* rajta lévő egy szép haranggal ott vagy on ez az templomnak való hely meg marad ennek utánna is in perpeluum reformatum templum helynek circulussával együtt, az hova is a mlgos fenn megírt atyafiak [i. i. az lktári Bethlenek] Isten dicsőségére minél hamarébb templomat építtetni és azzal együtt Mező Szengyelman eklézsiát erigálni igyekeznek, melyre az Úristen szerelmes szent Fijáért segillye is a mlgos atyafiakat ...

**Mezőzáh*. 1867.⁵⁹⁸ Egy *harangláb*on kívül semmi középülete nincs; az új. — 1869.⁵⁹⁹ Az egyháznak egy *harangláb*on kívül (melyben egy ép és egy repedett harang van) semmi más középületei nincsenek. — 1870.⁶⁰⁰ A *harangláb* jókarban van. — 1873.⁶⁰¹ Középületei: egy *harangláb*, mely gondozott állapotban van. — 1874.⁶⁰² Középület csupán egy *harangláb*, mely gondozva van. — 1876.⁶⁰³ Van az egyháznak: egy *harangláb*, egy repedt harangja ... — 1881.⁶⁰⁴ Van az egyháznak egy háza és egy *harangláb*. Gondozott állapotban vannak.

**Torda*. 1874.⁶⁰⁵ A torony alapzata a régi bétakart állapotban van, az építést akadályozta a toronyépítésre vonatkozó ... állapota tisztátlansága. — Kiadás ... *Harangláb* körül frt. 62 kr. 42.

**Székelýföldvár*. 1869.⁶⁰⁶ Kiadás ... A *harangláb* megcsináltatása került frt. 16 kr. 50. — 1884.⁶⁰⁷ A templom előrszén és a *harangláb*on szükségeltető igazításokat az idén akarják végbevitetni.

**Torockószentgyörgy*. 1873.⁶⁰⁸ A kiadások megnevezése. — A *harangláb* megkötéséért frt. 1 kr. — A *harangláb*hoz 20 drb. vasszeg frt. — kr. 40. — 1882.⁶⁰⁹ Kiadások ... A *harangláb*ra tett költségek frt. 33 kr. 15.

**Tordaszentlászló*. 1874.⁶¹⁰ Kiadás ... *Molnár Vincze István*nak a rektori árnyékszék befedése, úgy a *harangláb* befedéséért frt. 1 kr. — [A Molnár név itt a foglalkozást jelentette, minthogy a molnárok egykor a faépítésnek is mesterei voltak]. — 1880.⁶¹¹ Középületek — a *harangláb*ot kivéve — jókarban vannak. — [A] vizsgáló bizottság megrendeli [az] egyházi előjáróságának a *harangláb* 1881 folytáni megigazíttatását. — 1881.⁶¹² Az egyház épületei jókarban vannak, kivéve a *harangláb*ot, mely könnyen ledőlhet. Az előjáróság a vizsgáló bizottság ajánlatára megígérte annak az év folytáni kijavítását. — 1883.⁶¹³ A *harangláb* dűlőfélben.

Udvarhely megye.

**Alsóboldogfalva*. 1866.⁶¹⁴ Kiadás ... Levitai házépítés és *harangláb* újítás frt. 144 kr. 74.¹ — 1867.⁶¹⁵ Kiadás ... Mesteri új ház- és *harangláb*-építési költség frt. 326 kr. 90.

¹ Másutt a falu neve *Alsóboldogasszonyfalva* alakban.

Bőződűjfalu. 1869.⁶¹⁶ Egy kis harang *cserefa áltványon.*

**Körispatak.* 1784.⁶¹⁷ Mű, kik ide alább subscribáltunk, adjuk ez mű igaz hitünk szerint való írásunkot arról, hogy a nemes unitária religion lévő becsületes atyánkfiai megavult és elrongyolott, régi, kicsin *haranglábcskák* helyibe újat és nagyobbbat is kívánnak építeni, melynek minden fái is készen vadnak kifaragva (minthogy harangot is egyet ugyan szépet és nagyocskát vettek), mely régi *haranglábcskák* a helye a mostani új *haranglábnak* felépítésre nem elegendendő, avégre a reformáta eklézsia mester lakó jószágának a hátulso feliben kértének egy ölöcske földet pénzért a reformáta ekléziától, hogy egy kicsint bővíthessék *haranglábc*-helyeket; kiknek is mint Isten dicsőségére célozó épületre, egész reformáta ekléziánk votizálván, egész ekléziástól, ígértünk jó szívvel 6 vagy 7 embereken kívül oly móddal, hogy mind az tekintetes kurátor urakkal, mind pedig az tisztetes szent partialissal¹ communicáljuk, mivel az ekléziánknak annyi földben csak amennyi a kívánságok az unitárius atyafiaknak, semmi károk nem leszen, mivel a jószágnak is az hátulso feliben vagyon. Kiknek is ebbeli szükségeknek felsegillésére vagy kipótlására tölt szándékunkot és ígértünket a fenn megírt mód szerint ezen hiteles írásunkban mind a tekintetes kurátor uraknak, mind pedig a szent partialis synodusnak alázatosan jelentjük. Datum anno 1784 die 7a mensis Junii in possessione Körispatak. Lőrinci Mihály m. pr. Péterfi Móses m. pr.

**Medesér.* 1869.⁶¹⁸ Templom nincs, magánháznál tartatik isteni tisztelet. Van egy harang *fából épült áltványon.*

**Miklósfalva.* 1866.⁶¹⁹ A templom is újjiltandó, *haranglábbal* és folyosóval együtt. — 1873.⁶²⁰ A *templom fából* lévén, összeomlással fenyeget.

**Nagykede (Kiskedével).* 1869.⁶²¹ *Templom fából* épült zsindefedéllel; zsindefedélzetű *fából épült torony*, egy haranggal. — 1873.⁶²² Kiadás... Templom s új toronyra s materbeli papi házra frt. 12 kr. 34. — 1876.⁶²³ Kedében Demeter Sándor saját telkén toronyhelyet ajándékozván, egy alkalmas *fatornyot* építtettek a hívek és egy kis harangot vettek 87 frttal. — Kiadás... Toronyra anyagok frt. 5 kr. 91. — Vállalkozó mestere ember és segédeknek frt. 17 kr. 90.

**Székelydobó.* 1869.⁶²⁴ A *templom fatpület* és régi, azonban használható.

Bukovina.

Andrásfalva. 1785.⁶²⁵ A magyarok telepedésekor *Andrásfalván 1785-ben épült fakápolnácskák* mind elromlottak, most árendált házokban tartatik az istentisztelet.

**Fogadjisten.* 1774—1785 táján [?].⁶²⁶ A magyarok telepedésekor Isten segítésben 1774 ben, Hadikfalván 1784 ben, Andrásfalván 1785 ben épült *fakápolnácskák* mind elromlottak, most árendált házokban tartatik az istentisztelet; *Fogadjistenben* és *Joseffalván még állanak a kápolnácskák.*

**Hadikfalva.* 1784.⁶²⁷ A magyarok telepedésekor Hadikfalván 1784 ben épült *fakápolnácskák* mind elromlottak

**Istensegíts.* 1774.⁶²⁸ A magyarok telepedésekor *Istensegítsben 1774 ben épült fakápolnácskák* mind elromlottak

**Józseffalva.* 1774—1785. táján [?]⁶²⁹ Joseffalván még állanak a [fa]-*kápolnácskák*

¹ = egyházmegyei tanács-ülés.

A FORRÁSOK JEGYZÉKE.

E sorok írója köszönettel tartozik tanárának, *Kelemen Lajosnak*, aki a görgényi ref. egyházmegye felhasználás céljából nála levő régi, egyházvizsgálati jegyzőkönyveinek e kiadványba illő anyagára, valamint az Erdélyi Múzeumnak a körspataki haranglábra vonatkozó adataira felhívta figyelmét. Köszönet illeti *Kovács Lászlót*, a dési ref. egyházmegye esperesét és *Ady Lászlót*, a kolozs-kalotai egyházmegye levéltárosát az egyházi levéltár anyaga használatának megkönnyítéséért.

a) Rövidítések.

Almás = A dési ev. ref. egyházmegye történeti és statisztikai leírása. Irta: Almási Sámuel esperes. Sáros Magyar Berkesz 1864. [Kézirat a dési ref. egyházmegye esperesi lt.-ban]. — *Conscr. III.* = Conscriptio Fundorum ac Bonorum Ecclesiasticorum in Venerabili Diocesi Reformatae Desiensis existentium, quam curiose collectam, compingi curavit Adamus Szatsvai de Létzfalva Anno MDCCLXXX. [Kézirat a DEM. lt.-ban]. — *DEM. Számadáskönyv.* = Számadáskönyvek a dési ref. egyházmegye esperesi lt.-ban. Jelzetük: I/1, 2, 3. — *E. M.* = Erdélyi Múzeum. — *Inv. Bon.* = Inventarium Bonorum omnium ecclesiasticorum in venerabili tractu Kolos et Kalota etc. [A kolozs-kalotai ref. egyházmegye lt.-ban]. — *Jegyz.* = Jegyzetek a szilágysági ev. ref. egyházak k. északi részében levő egyházak anyagi állásáról 1857-ben, melyet mély tisztelete jeléül föltiszteltű és tudományú püspökhelyettes Zágoni Bodola Sámuel úr főpásztori emlékére szentel Faragó József s. k. a szilágysági ref. egyházkörben közügyigazgató és pénztárnok. — *Magy. Nemz. Múz.* = Magyar Nemzeti Múzeum (Budapest). — *Part. Vis. Prot.* = A Sepsi Ref. Eklklában járó Partialis Visitatio Protocolluma (1775—1797). [Kézirat a Székely Nemzeti Múzeum lt.-ban]. — *Prot. vis. I.* = Protokollon visitationis de bonis ecclesiarum 1797—1800. [A sepsi egyházmegyére vonatkozólag. Félbörkötésű ívrétű kézirat a Székely Nemzeti Múzeum levéltárában]. — *Prot. vis. II.* = Protokollon visitationis de bonis ecclesiarum [in diocesi ref. Sepsiensis]. [Kézirat u. o. Leltári szám: 40/1938]. — *Urb. Seps.* = Urbarum seu Inventarium Ecclesiarum Reformatarum Sepsiensium, nonnullarumque in Inclyto Comitatu Albensi sub Senioratu Sepsiensis existentium etc. Tempore Senioris Clarissimi Domini Petri D(eák) Márkosfalvi et Jurati Notarii Reverendi Domini Joannis Vásárhelyi in Visitatione Particulari Ao. 1759 inchoatum etc. [Ivrétű, börkötésű könyv jó állapotban u. o.] — *Vizsg. jk.* = Egyházvizsgálati jegyzőkönyvek a DEM. lt.-ban 1776-tól. Jelzet: II. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10. — *Vizsg. jk. I.* = A nagyszebeni ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve. 1879—80. — *Vizsg. jk. II.* = A nagyszebeni ev. ref. egyházmegyében az 1878-ik évre vonatkozólag végrehajtott kánonika visitatio jegyzőkönyve. — *Vizsg. jk. III.* = A nagyszebeni ev. ref. egyházmegye 1869-re vonatkozó can. visitationis jegyzőkönyvének másolata. — *Vizsg. jk. IV.* = Egyházvizsgálati jegyzőkönyv a sepsi reformált egyházmegyében 1869-ik évről 1870-ben február 8-ikán kezdve. — *Vizsg. jk. V.* = A széki egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1869. — *Vizsg. jk. VI.* = A széki ev. ref. egyházmegyének 1867-ről 1868-ban vezetett vizsgálati jegyzőkönyve. — *Vizsg. jk. VII.* = A dési evangélikus református egyházmegye 1876-ban tartott egyházvizsgálatának jegyzőkönyve. — *Vizsg. jk. VIII.* = A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházmegye püspöki vizsgálatának jegyzőkönyve 1869-ben. — *Vizsg. jk. IX.* = A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházmegye 1873. évi vizsgálati jegyzőkönyve. — *Vizsg. jk. X.* = Az egyházlátogató bizottmány jegyzőkönyve a szilágyszolnoki egyházmegyében a belső félben. 1872. — *Vizsg. jk. XI.* = A szilágyszolnoki ev. ref. egyházmegye püspöki vizsgálatának jegyzőkönyve. 1868. — *Vizsg. k. XII.* = A szilágyszolnoki ev. ref. egyházmegye belsőfélbeli kerületének egyházvizsgálati jegyzőkönyve 1874-ik évben. — *Vizsg. jk. XIII.* = Jegyzőkönyve a kolozs-kalotai egyházmegyében 1866. június 13-án, szeptember 11-, 12-, 13-, 14-, 15-, 16- és 17-én tartott generalis visitationak. — *Vizsg. jk. XIV.* = A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye vizsgá-

lati jegyzőkönyve az 1869-ik évről. — *Vizsg. jk. XV.* = A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegyében 1872-ben végbement canonica visitatio jegyzőkönyve. — *Vizsg. jk. XVI.* = A görögényi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1868-ról. — *Vizsg. jk. XVII.* = A görögényi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1869-re. — *Vizsg. jk. XVIII.* = A görögényi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1867-ről. — *Vizsg. jk. XIX.* = A görögényi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1870-ik évet illetőleg. — *Vizsg. jk. XX.* = A görögényi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1877-re. — *Vizsg. jk. XXI.* = A görögényi evang. reform. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1885-re. — *Vizsg. jk. XXII.* = A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1880. évről. — *Vizsg. jk. XXIII.* = A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye 1885 ik évi vizsgálati jegyzőkönyve az 1884. évi állapotokról. — *Vizsg. jk. XXIV.* = A nagyenyedi egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1883-ik évről. — *Vizsg. jk. XXV.* = A nagyenyedi egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve. 1883. — *Vizsg. jk. XXVI.* = A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye 1882. évi vizsgálati jegyzőkönyve. — *Vizsg. jk. XXVII.* = Kivonatos jegyzőkönyve a széki ev. ref. egyházmegye nyugati körvizsgáló bizottságának, szerkesztetett 1883-ik évben. — *Vizsg. jk. XXVIII.* = A széki ev. ref. egyházmegye 1870-ik évi vizsgálati jegyzőkönyve. — *Vizsg. jk. XXIX.* = Kivonat a széki ev. ref. egyházmegye mezősegi vizsgálati körének jegyzőkönyvéből 1873-ra. — *Vizsg. jk. XXX.* = Egyházvizsgáló vizsgálati jegyzőkönyve a széki ev. ref. egyházmegye I-ső kerülete egyházvizsgáló bizottságának 1885-ik évről. — *Vizsg. jk. XXXI.* = A széki ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1883-ról. — *Vizsg. jk. XXXII.* = A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1883-ik évről. — *Vizsg. jk. XXXIII.* = A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1882-ről. — *Vizsg. jk. XXXIV.* = A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1884. évről. — *Vizsg. jk. XXXV.* = A széki ev. ref. egyházmegye mezősegi vizsgálati körének jegyzőkönyvi másolata 1874-ben. — *Vizsg. jk. XXXVI.* = A görögényi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1876-ra.

b) Forrás-jegyzetek.

Ahol a levéltári lelőhely nincs jelezve, mindig az erdélyi református püspöki levéltárnak a kolozsvári ref. kollégium levéltárában rendezés céljából ideiglenesen letett anyaga értendő.

A *gal jelzett falvakban az eddigi kutatók nem tudtak fanyomlómra vagy haranglábról.

¹ *Vizsg. jk. II. 78. l.* ² *Vizsg. jk. II. 13. l.* ³ *Vizsg. jk. XXIII. 5. l.* ⁴ A nagyenyedi egyházmegyében tartott püspöki vizsgálat jegyzőkönyve 1871-ben. 5a lev. ⁵ A nagyenyedi ref. egyházmegye vizsgáló bizottmányának jegyzőkönyve az 1873-ik évről — 1873-an végrehajtva. ⁶ *Vizsg. jk. XXIII. 49. l.* ⁷ *Vizsg. jk. I. 97. l.* ⁸ *Vizsg. jk. III. 32. l.* ⁹ *Vizsg. jk. IX. 158. l.* ¹⁰ *Vizsg. jk. I. 27. l.* ¹¹ *Vizsg. jk. II. 29. l.* ¹² A nagyszebeni egyházmegyéből vizsgálati feleletek az 1888-dik évről. 98. l. ¹³ *Vizsg. jk. XXII. 55. l.* ¹⁴ *Vizsg. jk. XXVI. 63. l.* ¹⁵ *Vizsg. jk. XXIV. 23. l.* ¹⁶ *Vizsg. jk. XXV. 97. l.* ¹⁷ *Vizsg. jk. XXIII. 24. l.* ¹⁸ A nagyenyedi ref. egyházmegye vizsgáló bizottmányának jegyzőkönyve 1866-ról. 33. l. ¹⁹ A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye vizsgáló-bizottságának jegyzőkönyve. 1870. 95. l. ²⁰ A nagyenyedi egyházmegyében tartott püspöki vizsgálat jegyzőkönyve 1871-ben 4b lev. ²¹ A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1875-ről. 16. l. ²² A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1877-re. 59. l. ²³ *Vizsg. jk. XXV. 25. l.* ²⁴ *Vizsg. jk. XXIV. 52. l.* ²⁵ *Vizsg. jk. XXIII. 59. l.* ²⁶ *Vizsg. jk. XXII. 48. l.* ²⁷ *Vizsg. jk. XXVI. 49. l.* ²⁸ *Vizsg. jk. XXV. 86. l.* ²⁹ A nagyenyedi ref. egyházmegye vizsgáló bizottmányának jegyzőkönyve az 1872-ik évről 1873-an végrehajtva. 30. l. ³⁰ A nagyenyedi egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1873-ik évről 1874-en végrehajtva 42. l. ³¹ *Vizsg. jk. XXII. 19. l.* ³² *Vizsg. jk. XXVI. 20. l.* ³³ *Vizsg. jk. XXIV. 43. l.* ³⁴ *Vizsg. jk. XXV. 16. l.* ³⁵ *Vizsg. jk. XXIII. 37. l.* ³⁶ A nagyenyedi egyházmegyében tartott püspöki vizsgálat jegyzőkönyve 1871-ben. 10b lev. ³⁷ A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1875-ről. 117. l. ³⁸ *Vizsg. jk. XXII. 109. l.* ³⁹ *Vizsg. jk. XXVI. 67. l.* ⁴⁰ *Vizsg. jk. XXV. 29. l.* ⁴¹ *Vizsg. jk. XXIV. 55. l.* ⁴² *Vizsg. jk. XXIII. 54. l.* ⁴³ A nagyenyedi egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve. 1869. 5. l. ⁴⁴ A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye vizsgáló-bizottságának jegyzőkönyve. 1870. 127. l. ⁴⁵ *Vizsg. jk. III. 39. l.* ⁴⁶ A nagyszebeni ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1870-ről. 50. l. ⁴⁷ A nagyszebeni egyházmegye egyházvizsgáló vizsgálati jegyzőkönyve 1872-re. 37. l. ⁴⁸ A nagyszebeni egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1887-dik évről. 82. l. ⁴⁹ *Vizsg. jk. III. 35. l.* ⁵⁰ A nagyszebeni ref. egyházmegye 868-iki can. visitatiojáról szóló jegyzőkönyv. 359—60. l. ⁵¹ A nagy-

sajói ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1883. és 1884-ről. 5a lev. ⁵² A nagysajó ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve másodlata 1886-ról 1887-ben. 25a lev ⁵³ Urb. Seps. I. I. ⁵⁴ Urb. Seps. 226. I. ⁵⁵ Prot. vis. I. 134. I. ⁵⁶ Urb. Seps. 49. I ⁵⁷ Prot. vis. II. ⁵⁸ Prot. vis. I. 219—20. I. ⁵⁹ Egyházmegyei vizsgálati jegyzőkönyv a seps ev. ref. egyházmegyében 1872-ik évről, mely felvétel és folytatott 1873-ik év január 20—29-ig és február 10-től 21-ig. 111. I. ⁶⁰ Urb. Seps. 106. I. ⁶¹ Part. vis. prot. ⁶² Urb. Seps. 243. I. ⁶³ Prot. vis. I. 144. I. ⁶⁴ Urb. Seps. 183. I. ⁶⁵ Urb. Seps. ⁶⁶ Prot. vis. I. 39. I. ⁶⁷ Urb. Seps. 237. I. ⁶⁸ Part. vis. prot. ^{69—70} Prot. vis. I. 139. I. ⁷¹ Urb. Seps. 75. I. ⁷² Part. vis. prot. ⁷⁴ Part. vis. prot. ⁷⁵ Part. vis. prot. ⁷⁶ Prot. vis. I. 7. I. ⁷⁷ Urb. Seps. 210. I. ⁷⁸ Urb. Seps. 327. I. ⁷⁹ Prot. vis. I. 20. I. ⁸⁰ Urb. Seps. 218. I. ⁸¹ Prot. vis. I. 127. I. ⁸² Urb. Seps. 47. I. ⁸³ Prot. vis. II. ⁸⁴ Prot. vis. I. 229. I. ⁸⁵ Urb. Seps. 30. I. ⁸⁶ Part. vis. prot. ⁸⁷ Prot. vis. II. ⁸⁸ Prot. vis. I. 201. I. ⁸⁹ Vizsg. jk. IV. 193. I. ⁹⁰ Egyházmegyei vizsgálati jegyzőkönyv a sepsi ev. ref. egyházmegyében az egyházak 1870. évi állásáról. 58. I. ^{91—92} Egyházmegyei vizsgálati jegyzőkönyv sepsi ev. ref. egyházmegyében 1872-ik évről, mely felvétel és folytatott 1873-ik év január 20—29-ig és február 10-től 21-ig. 68, 70. I. ⁹³ Urb. Seps. 204. I. ^{94—95} Prot. vis. prot. ⁹⁶ Urb. Seps. 124. I. ⁹⁷ Prot. vis. I. 114. I. ⁹⁸ Urb. Seps. 146. I. ⁹⁹ Prot. vis. II. ¹⁰⁰ Prot. vis. I. 172. I. ¹⁰¹ Urb. Seps. 43. I. ¹⁰² Part. vis. prot. ¹⁰³ Prot. vis. II. ¹⁰⁴ Prot. vis. I. 224. I. ¹⁰⁵ A kézdi ev. ref. egyházmegye részletes vizsgálatának jegyzőkönyve 1879-ben. 12b lev. ¹⁰⁶ A kézdi ev. ref. egyházmegye 1880-ban az 1881-ik vizsgálaton. 21, 22. I. ¹⁰⁷ Urb. Seps. 170. I. ¹⁰⁸ Prot. vis. I. 85. I. ¹⁰⁹ Urb. Seps. ¹¹⁰ Prot. vis. II. ¹¹¹ Prot. vis. I. 245. I. ¹¹² Urb. Seps. 251. I. ¹¹³ Vizsg. jk. IV. 57—58. I. ¹¹⁴ Urb. Seps. 21 és 26. I. ¹¹⁵ Urb. Seps. 365. I. ¹¹⁶ Pros. vis. I. 193. I. ¹¹⁷ Urb. Seps. 179. I. ¹¹⁸ Urb. Seps. 314. I. ¹¹⁹ Part. vis. prot. ^{119/a} Prot. vis. I. 78. I. ¹²⁰ Az orbai ev. ref. egyházmegye visitatioi jegyzőkönyve 1883-ról. Kelt 1884. április 13-án. 91, 93. I. ¹²¹ Urb. Seps. 35. I. ¹²² Urb. Seps. ¹²³ Vizsg. jk. IV. 199. I. ¹²⁴ Urb. Seps. 26. I. ¹²⁵ Urb. Seps. 368. I. ¹²⁶ Vizsg. jk. IV. 172. I. ¹²⁷ A sepsi ev. reform. egyházmegyében 1869-dik évben megtartott canoni egyházmegyei vizsgálatnak jegyzőkönyve. 77. I. ¹²⁸ Prot. vis. II. ¹²⁹ Prot. vis. I. 182. I. ¹³⁰ Prot. vis. I. 9. I. ¹³¹ Urb. Seps. 54. I. ¹³² Part. vis. prot. ¹³³ Egyházmegyei vizsgálati jegyzőkönyv a sepsi ev. ref. egyházmegyében az egyházak 1870. évi állásáról. 83. I. ¹³⁴ A vajdahunyadi-zarándival egyesült ev. ref. egyházmegye egyházközségeiben 1871 szeptember 13-ik napjától 1872 június 8-ik napjáig tartott egyházi visitációról készült jegyzőkönyv. 153. I. ¹³⁵ A vajdahunyadi ev. ref. egyházmegye vizsgálóbizottsága által az 1878-dik évre vonatkozólag felvett vizsgálati jegyzőkönyv. 150. I. ¹³⁶ A küllői ev. ref. egyházmegye vizsgálóbizottságának az 1873-ik évre vonatkozó jegyzőkönyve. 151—152. I. ¹³⁷ A küllői ev. ref. egyh. vizsg. bizottságának jegyzőkönyve 1875-ik évben. 108. I. ¹³⁸ Vizsg. jk. II. 57. I. ¹³⁹ Vizsg. jk. I. 7. I. ¹⁴⁰ A nagyszebeni egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1887-dik évről. 62. I. ¹⁴¹ A nagyszebeni egyházmegyéből vizsgálati feleletek az 1888-dik évről. 59. I. ¹⁴² A nagyszebeni ref. egyházmegye 868-iki can. visitációjáról szóló jegyzőkönyv. 342. I. ¹⁴³ Az 1873—74-ik évekre vonatkozó egyházmegyei vizsgálat (a nagyszebeni egyházmegyében). 56. I. ¹⁴⁴ A nagyszebeni egyházmegyéből vizsgálati feleletek az 1888-dik évről. 23. I. ¹⁴⁵ Vizsg. jk. II. 48. I. ¹⁴⁷ Vizsg. jk. I. 44. I. ¹⁴⁸ A nagyszebeni egyházmegyéből vizsgálati feleletek az 1888-dik évről. 91. I. ¹⁴⁹ A küllői ev. reform. egyházmegye vizsgáló-bizottságának az 1874-dik évre vonatkozó jegyzőkönyve. 141, 143. I. ¹⁵⁰ Vizsg. jk. XIV. 79. I. ¹⁵¹ A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1882-ről. 314. I. ¹⁵² Vizsg. jk. XXXIV. 229. I. ¹⁵³ Inv. Bon. Vö. Szabó T. Attila: *A bábonyi népi építkezés néhány emléke*. Erdély XXXV (1938). 20—1. I. ¹⁵⁴ A váralmási ref. egyház. lt. „A bábonyi ref. ekl.-ban fekvő és ingó javak összeírása.“ 1815. ¹⁵⁵ Vizsg. jk. XIII. 32a lev. ¹⁵⁶ Vizsg. jk. XIV. 26. I. ¹⁵⁷ A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1871-ik évről. 54. I. ¹⁵⁸ B. hunyadi vizsgálati kör jegyzőkönyve az 1875. január 27.—február 10-ig véghezvitt vizsgálatról. A 6. ív előtti a) és b) lap. ¹⁵⁹ Vizsg. jk. 341. ¹⁶⁰ Vizsg. jk. 310. ¹⁶¹ Vizsg. jk. 361. ¹⁶² Vizsg. jk. XXXI. 10. I. ¹⁶³ Vizsg. jk. XXX. 9, 11. I. ¹⁶⁴ Vizsg. jk. 42. ¹⁶⁵ Görgényi egyházm. jegyzők. ¹⁶⁶ Almási 451. ¹⁶⁷ Vizsg. jk. 528. ¹⁶⁸ Vizsg. jk. 196. I. ¹⁶⁹ Vizsg. jk. VI. 74. I. ¹⁷⁰ Vizsg. jk. XXVIII. 156, 157. I. ¹⁷¹ A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1881. Lejegyezte: Ignác Károly. 112. I. ¹⁷² A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1882-ről. 81. I. ¹⁷³ Vizsg. jk. XXXII. 151. I. ¹⁷⁴ Vizsg. jk. XIV. 83. I. ¹⁷⁵ Vizsg. jk. XV. II. rész. 15, 16. I. ¹⁷⁶ A nádas-menti ev. ref. egyházak vizsgálóbizottsága jegyzőkönyve 1873. 28. I. ¹⁷⁷ Vizsg. jk. VI. 138, 140. I. ¹⁷⁸ Vizsg. jk. XXXV. 61, 63. I. ¹⁷⁹ Vizsg. jk. XIII. 4a lev. ¹⁸⁰ Vizsg. jk. XIV. 70. I. ¹⁸¹ A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye vizs-

gálai jegyzőkönyve az 1870-ik évről. 65, 66. l. ¹⁸² A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1871-ik évről. 27. l. ¹⁸³ Vizsg. jk. XV. 2. l. ¹⁸⁴ A kolozs-kalotai reform. egyházmegyében „a kolozs-nyalvi vizsgálati körben” 1873-ik évben végbement canonica visitatio jegyzőkönyve. 24. l. ¹⁸⁵ A kolozs-kalotai reform. egyházmegyében az kolozs-nyalvi körben az 1874-ik évről szóló vizsgálati jegyzőkönyve. 3. l. ¹⁸⁶ A kolozs-kalotai ref. egyházmegye kolozs-hunyadi körének vizsgálati jegyzőkönyve az 1876-ik évről. 32. l. ¹⁸⁷ Egyházközségi számadások 1831—1889. ¹⁸⁸ A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye kolozs-bánfihunyadi körének vizsgálati jegyzőkönyve az 1878-dik évről. 15b lev. ¹⁸⁹ A kolozs-kalotai reform. egyházmegyének kolozs-bánfihunyadi körében végbement vizsgálat jegyzőkönyve az 1877-ik évről. 25. l. ¹⁹⁰ A kolozs-bánfihunyadi kör vizsgálati jegyzőkönyve az 1879-ik évről. 21. l. ^{191—2} Vizsg. jk. XXXIX. 15. l. ¹⁹⁸ Almási 267. ¹⁹⁴ A dézsi ev. ref. egyházmegye egyházzvizsgálati jegyzőkönyve 1873-ban. 14. l. ¹⁹⁵ Inv. Bon. ¹⁹⁶ Vizsg. jk. XXXI. II. 11. l. ¹⁹⁷ Vizsg. jk. XXVIII. 110. l. ¹⁹⁸ Vizsg. jk. XIII. 22a lev. ¹⁹⁹ Vizsg. jk. 195. ²⁰⁰ Vizsg. jk. 652. ²⁰¹ Vizsg. jk. XVI. 151. l. ²⁰² Vizsg. jk. XXI. 187. l. ²⁰³ Vizsg. jk. XV. 42. l. ²⁰⁴ A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1881. Jegyezte: Ignác Károly. 128. l. ²⁰⁵ A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1882-ről. 101. l. ²⁰⁶ Vizsg. jk. XXXIV. 134. l. ²⁰⁷ Vizsg. jk. ²⁰⁸ A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1871-ik évről. 33. l. ²⁰⁹ A kolozsvári ref. egyházközség lt. Szegedy Gergely deák ratioja a harangok jóvedelméről 1645—1652-ig. 20, 23, 24. l. ²¹⁰ A kolozsvári ref. egyházközség cimlap nélküli, 1664. V. 30-án készített leltárkönyve. ²¹¹ Hosz Pál és Ujfalu Sámuel kolozsvári ref. quartások 1682—3. évi számadáskönyve. 20b lev. ²¹² Veresegyházi István ratioja 5. l. ²¹³ Füzéri György számadó gondnok 1730—34. évi számadáskönyve. ²¹⁴ Örök emlékeztetnek könyve stb. 20a lev. ²¹⁵ Kolosvári József harangoztató gazda ratioja. 1775—1777. 1—3. l. ²¹⁶ Kultsár András harangoztató gazda ratioja. 1777—1778. 3a—b lev. ²¹⁷ L. a 211 jegyzetet. ²¹⁸ Przemysll Lengyel Dániel (1815—1884) önéletrajza Herepei János tulajdonában. ²¹⁹ A kolozsvári unitárius egyházközség lt. Székely György un. egyházi számadáskönyve. ²²⁰ L. a 218. jegyzetet. ²²¹ Görgényi egyházm. jegyzők. — Vizsg. jk. XVI. 178. — U. a. 79. — U. a. XX. 86. — A görgényi ev. ref. egyházmegye vizsg. jk. az 1878-ik évről. 67. l. ²²² A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1870-ik évről. 158. l. — Vizsg. jk. XXXII. 309. l. ²²³ Vizsg. jk. XXXII. 184. l. ²²⁴ Vizsg. jk. XXXII. 206. l. ²²⁵ Vizsg. jk. XXXIV. 238, 241. l. ²²⁶ Vizsg. jk. 199. ²²⁷ Conscr. III. 33b. ²²⁸ A dési ref. egyházmegye cimlap nélküli 1870. évi vizsgálati jegyzőkönyve. 6. l. ²²⁹ Vizsg. jk. XIII. 39b lev. ²³⁰ Vizsg. jk. XIV. 41. l. ²³¹ Vizsg. jk. XXXI. 1/58. l. ²³² Vizsg. jk. XXVII. 29. l. ²³³ EM. Br. Szentkereszthy II. ²³⁴ Vizsg. jk. XIII. 15b lev. ²³⁵ Görgényi egyházm. jegyzők. ²³⁶ Görgényi egyházm. jegyzők. ²³⁷ Vizsg. jk. XVI. 191, 192. l. ²³⁸ Görgényi egyházm. jegyzők. ²³⁹ Görgényi egyházm. jegyzők. ²⁴⁰ Vizsg. jk. XVIII. 166. l. ²⁴¹ Vizsg. jk. XVI. 197. l. ²⁴² Vizsg. jk. XVII. 22, 23 l. ²⁴³ Vizsg. jk. XVI. 174 l. ²⁴⁴ Helyszíni gyűjtés a kapufelirat alapján. ²⁴⁵ Ref. egyházközségi lt. ²⁴⁶ Ref. egyházközségi lt. ²⁴⁷ A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1881. Jegyezte: Ignác Károly. 285 l. ²⁴⁸ Vizsg. jk. XXXIV. 42 l. ²⁴⁹ A kolozs-kalotai egyházmegye almás-nádasmenti vizsgálati jegyzőkönyve 1878. évből. 109 l. ²⁵⁰ A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1882-ről. 106. l. ²⁵¹ Vizsg. jk. XXXII. 163. l. ²⁵² Vizsg. jk. XXXII. 160. l. ²⁵³ Vizsg. jk. XXXIV. 128. l. ²⁵⁴ Vizsg. jk. XV. 64. l. ²⁵⁵ A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye kolozs-bánfihunyadi körének jegyzőkönyve az 1878. évről. ²⁵⁶ Vizsg. jk. XVI. 183. l. ²⁵⁷ A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye kolozs-bánfihunyadi körének vizsgálati jegyzőkönyve az 1878. évről. 21a lev. ²⁵⁸ Vizsg. jk. XV. 65. l. ²⁵⁹ A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye nagykapusi vizsgálati kerületébe foglalt egyházak 1874-ik évi vizsgálati jegyzőkönyve. A 10. lap után. ²⁶⁰ A kolozs-bánfihunyadi kör vizsgálati jegyzőkönyve az 1879. évről. 173. l. ²⁶¹ Vizsg. jk. XIX. 101. l. ²⁶² Vizsg. jk. XVI. 163. l. ²⁶³ A bánfihunyadi vizsgálati kör jegyzőkönyve az 1873-ik évről. 19. l. ²⁶⁴ A bánfihunyadi vizsgálati kör jegyzőkönyve az 1878. január 27—február 10-ig véghezvitt vizsgálatról. 2. iv a—b lap. ²⁶⁵ Jegyzőkönyv a kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye nagyalmás-nádasmenti körébe foglalt egyházak 1876. évi vizsgálatáról 15. l. ²⁶⁶ A bánfihunyadi vizsgálati kör jegyzőkönyve 1875. évről. 18. l. ²⁶⁷ Görgényi egyházm. jegyzők. ²⁶⁸ Vizsg. jk. XVIII. 133. l. ²⁶⁹ Vizsg. jk. XVI. 260, 262. l. ²⁷⁰ Vizsg. jk. XVII. 90. l. ²⁷¹ Vizsg. jk. XIX. 146, 148. l. ²⁷² Vizsg. jk. XVI. 169. l. ²⁷³ Vizsg. jk. XVI. 206. l. ²⁷⁴ Inv. Bon. ²⁷⁵ Görgényi egyházm. jegyzők. ²⁷⁶ Vizsg. jk. XVIII. 175, 176. l. ²⁷⁷ Vizsg. jk. XVI. 202. l. ²⁷⁸ Vizsg. jk. ²⁷⁹ Vizsg. jk. ^{280—1} Vizsg. jk. ²⁸² Vizsg. jk. 189. ²⁸³ Vizsg. jk. 495. ²⁸⁴ DEM. Számadáskönyv. I. 2. ²⁸⁵ Vizsg. jk. VII. 42 l. ²⁸⁶ Inv. Bon. ²⁸⁷ Jegyző-

könyv a kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegye nagyalmás-nádasmenti körébe foglalt egyházak 1876. évi vizsgálatáról. 17. l. ²⁸⁸ A kolozs-kalotai egyházmegye almás-nádasmenti vizsgálati jegyzőkönyve 1878-ik évről. 138, 140. l. ²⁸⁹ Vizsg. jk. XVIII. 44. l. ²⁹⁰ Vizsg. jk. XVI. 62. l. ²⁹¹ Vizsg. jk. XXXVI. 186. l. ²⁹² Vizsg. jk. XX. 192. l. ²⁹³ Görgényi egyházm. jegyzők. ²⁹⁴ Vizsg. jk. XVIII. 197. l. ²⁹⁵ Vizsg. jk. XVI. 227. l. ²⁹⁶ Vizsg. jk. XVII. 165. l. ²⁹⁷ Vizsg. jk. XIX. 116. l. ²⁹⁸ Görgényi egyházm. jegyzők. ²⁹⁹ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁰⁰ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁰¹ Vizsg. jk. XVIII. 239. l. ³⁰² Vizsg. jk. XVI. 135. l. ³⁰³ Vizsg. jk. XXXVI. 136, 137. l. ³⁰⁴ Vizsg. jk. XXI. 181. l. ³⁰⁵ A marosi ev. ref. egyházmegye felső kerületének jegyzőkönyve 1880–81-ik évre. 84. l. ³⁰⁶ A marosi ev. ref. egyházmegyei can. szerinti egyházvizsgáló biztosság jegyzőkönyvének a párja 1867–68 évről. 166. l. ³⁰⁷ Egyházvizsgáló biztosság jegyzőkönyve a marosi ev. ref. egyházmegyében 1868–69. évről. 146. l. ³⁰⁸ A marosi ev. ref. egyházmegye bekecsalji- és küllömlőmelléki kerületének az 1870–71-ik évről szóló vizsgálati jegyzőkönyve. 15. l. ³⁰⁹ A bekecsalji és küllömlőmelléki egyházak rendes vizsgálatáról jegyzőkönyv 1872. január 22-én kezdődve. 8. l. ³¹⁰ A marosi ev. ref. egyházmegye 1873-ik vizsgálati jegyzőkönyve a felső kerületből, ú. m. a bekecsalji és küllömlő kerületből. 10. l. ³¹¹ A marosi ev. ref. egyházmegyei can. vizsg. biztosság jegyzőkönyve 1876–7. évről. 158. l. ³¹² A marosi ev. ref. egyházmegye felső kerületének vizsgálati jegyzőkönyve az 1877–8-ik évre. 73. l. ³¹³ A marosi ev. ref. egyházmegye felső kerületének jegyzőkönyve 1878–79-ről. 83. l. ³¹⁴ A marosi ev. ref. egyházmegye felső kerületének jegyzőkönyve 1880–81-ik évre. 84. l. ³¹⁵ Görgényi egyházm. jegyzők. ³¹⁶ Görgényi egyházm. jegyzők. ³¹⁷ Vizsg. jk. XVI. 82. l. ^{317/a} Vizsg. jk. XVII. 35. l. ³¹⁸ Görgényi egyházm. jegyzők. ³¹⁹ Vizsg. jk. XVI. 13. l. ³²⁰ A marosi ref. egyházmegye címlap nélküli esperesi vizsg. jegyzőkönyve 1871. I.–III. hónapokról. 25. l. ³²¹ Görgényi egyházm. jegyzők. ³²² Görgényi egyházm. jegyzők. ³²³ Vizsg. jk. XVIII. 111. l. ³²⁴ Vizsg. jk. XVI. 49. l. ³²⁵ Görgényszentimre fiókegyháza : Vizsg. jk. XVIII. 115. l. ³²⁶ Vizsg. jk. XVI. 53. l. ³²⁷ Vizsg. jk. XVII. 23. l. ³²⁸ A görgényi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1878-ik évről. 16. l. ³²⁹ Vizsg. jk. XVIII. 80. l. ³³⁰ Vizsg. jk. XVI. 100. l. ³³¹ Vizsg. jk. XVI. 105. l. ³³² Vizsg. jk. XXXVI. 60. l. ³³³ A marosi ev. ref. egyházmegyei can. szerinti egyházvizsgáló biztosság jegyzőkönyvének a párja 1867–8. évről. 86. l. ³³⁴ Egyházvizsgáló biztosság jegyzőkönyve a marosi ev. ref. egyházmegyében 1868–9. évről. 798. l. ³³⁵ A marosi ref. egyházmegye címlap nélküli esperesi vizsgálatának jegyzőkönyve 1869. IX.–1870. III. hónapokban. 52. l. ³³⁶ Vizsg. jk. XVIII. 79. l. ³³⁷ Vizsg. jk. XVI. 99. l. ³³⁸ Vizsg. jk. XXXVI. 54. l. ³³⁹ A görgényi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1878. évről. 48. l. ³⁴⁰ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁴¹ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁴² Vizsg. jk. XVI. 22. l. ³⁴³ Vizsg. jk. XVII. 196. l. ³⁴⁴ Vizsg. jk. XXXVI. 167. l. ³⁴⁵ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁴⁶ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁴⁷ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁴⁸ Vizsg. jk. XVI. 36. l. ³⁴⁹ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁵⁰ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁵¹ Vizsg. jk. XVI. 254. l. ³⁵² Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁵³ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁵⁴ Vizsg. jk. XVI. 111. l. ³⁵⁵ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁵⁶ Vizsg. jk. XVI. 68. l. ³⁵⁷ Vizsg. jk. XXXVI. 36. l. ³⁵⁸ Vizsg. jk. XX. 52. l. ³⁵⁹ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁶⁰ Vizsg. jk. XVI. 28. l. ³⁶¹ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁶² Vizsg. jk. XVI. 234. l. ³⁶³ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁶⁴ Vizsg. jk. XVI. 75. l. ³⁶⁵ A ref. egyházközség aranykönyve. 36. l. ³⁶⁶ Nagyölyves fiókegyháza : Vizsg. jk. XXI. 49. l. ³⁶⁷ A marosi ev. ref. egyházmegye felső kerületének jegyzőkönyve 1878–79-ről. 13. l. ³⁶⁸ Havad leányegyházközsége : A marosi ev. ref. egyházmegye felső kerületének jegyzőkönyve 1880–81-ik évre. 13, 18. l. ³⁶⁹ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁷⁰ Vizsg. jk. XVIII. 193. l. ³⁷¹ Vizsg. jk. XVI. 217. l. ³⁷² Vizsg. jk. XVII. 163. l. ³⁷³ Vizsg. jk. XIX. 113. l. ³⁷⁴ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁷⁵ Vizsg. jk. XVII. 159. l. ³⁷⁶ Vizsg. jk. XVI. 212. l. ³⁷⁷ Vizsg. jk. XXXVI. 113. l. ³⁷⁸ Vizsg. jk. XX. 117. l. ³⁷⁹ A marosi ev. ref. egyházmegyei can. szerinti egyházvizsgáló biztosság jegyzőkönyvének a párja 1867–8. évről. 200. l. ³⁸⁰ A marosi ev. ref. egyházmegye bekecsalji- és küllömlőmelléki kerületeinek az 1870–71-ik évről szóló vizsgálati jegyzőkönyve. 87, 88. l. ³⁸¹ Vizsgálati jegyzőkönyv az 1885. évről a marosi ref. egyházmegye felső kerületének egyházaiból. 53. l. ³⁸² A marosi ev. ref. egyházmegye bekecsalji- és küllömlőmelléki kerületeinek az 1870–71-ik évről szóló vizsgálati jegyzőkönyve. 39. l. ³⁸³ A kotozsvári ref. kollégium levéltárban őrzött Gyallay-féle helynévgyűjteményben (A gyűjtés végéhez a gyűjtő nem jegyezte oda nevét.). ³⁸⁴ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁸⁵ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁸⁶ Vizsg. jk. XVIII. 222. l. ³⁸⁷ Vizsg. jk. XVI. 247. l. ³⁸⁸ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁸⁹ Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁹⁰ Vizsg. jk. XVI. 240. l. ³⁹¹ Vizsg. jk. XX. 142. l. ³⁹² Görgényi egyházm. jegyzők. ³⁹³ Vizsg. jk. XVI. 58. l. ³⁹⁴ Vizsg. jk. XXI. 99. l.

⁸⁹⁵ A marosi ev. ref. egyházmegye felső kerületének jegyzőkönyve 1880—81-ik évről. 9, 13. l.
⁸⁹⁶ Görgényi egyházm. jegyzők. ⁸⁹⁷ A marosi ref. egyházmegye lt. 8. sz. matricula. Imreh
 Barna ref. lelkész szíves levélbeli közlése. ⁸⁹⁸ Vizsg. jk. XVI. 122. l. ⁸⁹⁹ A görgényi
 ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1878-ik évről. 24, 26, 27. l. ⁹⁰⁰ Vizsg.
 jk. XXXVI. 29. l. ⁴⁰¹ Vizsg. jk. XX. 45, 49. l. ⁴⁰² A marosi ev. ref. egyházmegye can.
 vizsg. biztosság jegyzőkönyve 1876—7. évről. 66, 67. l. ⁴⁰³ A marosi ev. ref. egyházmegye
 1873-ik vizsgálati jegyzőkönyve a felső kerületből, ú. m. a bekecsalji és küllői kerületekből.
 89. l. ⁴⁰⁴ Görgényi egyházm. jegyzők. ⁴⁰⁵ Görgényi egyházm. jegyzők. ⁴⁰⁶ Vizsg. jk.
 XVI. 230. l. ⁴⁰⁷ Vizsg. jk. XXI. 83. l. ⁴⁰⁸ A marosi ref. egyházmegye címlappénküli
 esperesi vizsgálatának jegyzőkönyve 1869 X.—1870. III. hónapokban. 13b lev. ⁴⁰⁹ Gör-
 gényi egyházm. jegyzők. ⁴¹⁰ Görgényi egyházm. jegyzők. ⁴¹¹ Vizsg. jk. XVI. 222. l.
⁴¹² Vizsg. jk. XXI. 91. l. ⁴¹³ Görgényi egyházm. jegyzők. ⁴¹⁴ Görgényi egyházm. jegyzők.
⁴¹⁵ Vizsg. jk. 136. l. ⁴¹⁶ Vizsg. jk. XXXVI. 146, 148. l. ⁴¹⁷ EM. Wesselényi lt. „Egyház-
 és iskola” csomó. ⁴¹⁸ A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházmegye 1872-ben végzett egyház-
 látogatási jegyzőkönyve 1871-ről. 82. l. ⁴¹⁹ Vizsg. jk. IX. 166. l. ⁴²¹ A küllői ev. ref.
 egyházmegye vizsgálóbizottságának jegyzőkönyve 1875-ik évben. 94. l. ⁴²² Vizsg. jk.
⁴²³ Vizsg. jk. 21. ⁴²⁴ Almási 367. ⁴²⁵ Vizsg. jk. 24. ⁴²⁶ Vizsg. jk. 159. ⁴²⁷ Vizsg. jk. 539.
⁴²⁸ Almási 506. ⁴²⁹ Vizsg. jk. 416. ⁴³⁰ Almási 523. ⁴³¹ Vizsg. jk. ⁴³² Vizsg. jk.
⁴³³ Vizsg. jk. 397. ⁴³⁴ Vizsg. jk. 259. ⁴³⁵ Vizsg. jk. 411, 414. ⁴³⁶ Egyházvizsgáló bi-
 zottság jegyzőkönyve a szilágyszolnoki ref. egyházmegye érmelléki egyházaiból 1868-ról.
 120. l. ^{437—8} Jegyz. 26. l. ⁴³⁹ Vizsg. jk. X. 90. l. ⁴⁴⁰ A szilágyszolnoki ref. egyház-
 megye belsőfélbéli tövisháti egyházainak vizsgálati jegyzőkönyve 1873. 20. l. ⁴⁴¹ Vizsg. jk.
 XII. 87, 89. l. ⁴⁴² Jegyz. 25. l. ⁴⁴³ Egyházvizsgálati jegyzőkönyv a tövisháti egyházakban
 1871-ik évben. 80, 81. l. ⁴⁴⁴ Vizsg. jk. X. 97. l. ⁴⁴⁵ A szilágyszolnoki ref. egyházmegye
 belsőfélbéli tövisháti egyházainak vizsgálati jegyzőkönyve 1873. 15. l. ⁴⁴⁶ Jegyz. 14. l.
⁴⁴⁷ Jegyz. 24. l. ⁴⁴⁸ Vizsg. jk. X. 94. l. ⁴⁴⁹ A szilágyszolnoki ev. ref. egyházmegye belső-
 félbéli egyházlátogató bizottmány jegyzőkönyve 1870-ik évben. 36. l. ⁴⁵⁰ Jegyz. 60, 61. l.
⁴⁵¹ Jegyz. 5. l. ⁴⁵² Jegyz. 53. l. ⁴⁵³ Jegyz. 16. l. ⁴⁵⁴ Egyházvizsgáló bizottság jegyző-
 könyve a szilágyszolnoki ref. egyházmegye érmelléki egyházaiból 1868-ról 52. l. ⁴⁵⁵ Jegyz.
 50, 51. l. ⁴⁵⁶ Jegyz. 14. l. ⁴⁵⁷ Vizsg. jk. XI. 163. l. ⁴⁵⁸ Szilágyszolnoki egyházmegyéből
 az 1869 II.—III. havi esperesi vizsgálat jegyzőkönyve. 51. l. ⁴⁵⁹ Jegyz. 6. l. ⁴⁶⁰ Jegyz.
 18. l. ⁴⁶¹ Jegyz. 63. l. ⁴⁶² Egyházvizsgálati jegyzőkönyv a tövisháti egyházakban...
 1871-ik évben. 104. l. ⁴⁶³ Vizsg. jk. X. 127. l. ⁴⁶⁴ EM. Gr. Bánffy Nemz. lt. Goroszlói csomó
⁴⁶⁵ Jegyz. 3. l. ⁴⁶⁶ Jegyz. 43, 44. l. ⁴⁶⁷ Jegyz. 52. l. ⁴⁶⁸ Vizsg. jk. XII. 109, 110. l.
⁴⁶⁹ Jegyz. 46, 47. l. ⁴⁷⁰ A szilágyszolnoki ev. ref. egyházmegyei belsőfélbéli vizsgálati
 jegyzőkönyve az 1878-ik évről. 50, 51. l. ⁴⁷¹ Vizsgálati jegyzőkönyv a szilágyszolnoki ev.
 ref. egyházmegye tasnádi köréből 1877. 47. l. ⁴⁷² Jegyz. 33. l. ⁴⁷³ Vizsg. jk. XI. 31. l.
⁴⁷⁴ Vizsg. jk. XII. 104. l. ⁴⁷⁵ Jegyz. 23. l. ⁴⁷⁶ A szilágyszolnoki ev. ref. egyházmegye
 belsőfélbéli egyházlátogató bizottmány jegyzőkönyve 1870. évben 39. l. ⁴⁷⁷ Jegyz. 41—2. l.
⁴⁷⁸ Vizsgálati jegyzőkönyv Szilágyszolnok Érmellék 1873. 41. l. ⁴⁷⁹ A szilágyszolnoki egy-
 házmegye érmenti körbeli egyházak 1874. évi egyházvizsgálati jegyzőkönyve. 75. l. ⁴⁸⁰ Jegyz.
 48—9. l. ⁴⁸¹ Jegyz. 23. l. ⁴⁸² Jegyz. 22. l. ⁴⁸³ Vizsg. jk. XI. 77. l. ⁴⁸⁴ Szilágyszolnoki
 egyházmegye esperesi vizsgálatának jegyzőkönyve az 1871. évből 100. l. ⁴⁸⁵ Vizsg. jk.
 156b. ⁴⁸⁶ Vizsg. jk. 351. ⁴⁸⁷ A dézsi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve
 1869-be. 50. l. ⁴⁸⁸ DEM. Számadáskönyv. I/3. ⁴⁸⁹ Vizsg. jk. 10, 11. l. ⁴⁹⁰ Vizsg. jk.
⁴⁹¹ Vizsgálati jegyzőkönyv a széki ev. ref. egyházmegye számosmenti kerületéből 1874-ből.
 8. l. ⁴⁹² Conscr. III. 15a. ⁴⁹³ Vizsg. jk. ⁴⁹⁴ Vizsg. jk. 6. ⁴⁹⁵ Vizsg. jk. 312. ⁴⁹⁶ Vizsg.
 jk. 445. ⁴⁹⁷ EM. Br. Szentkeresztly. ^{498—500} Vizsg. jk. ⁵⁰¹ Almási 132. l. ⁵⁰² DEM.
 Számadáskönyv. I/3. ⁵⁰³ Conscr. III. 24b. ⁵⁰⁴ DEM. Számadáskönyv. I/3. ⁵⁰⁵ DEM.
 Számadáskönyv. I/2. ⁵⁰⁶ Vizsg. jk. ⁵⁰⁷ A széki ev. ref. egyházmegye számosmenti vizs-
 gálati köre jegyzőkönyvének kivonata 1879-ről. 26. l. ⁵⁰⁸ Vizsg. jk. 352. ⁵⁰⁹ Vizsg.
 jk. 530. ⁵¹⁰ Vizsg. jk. 607. ⁵¹¹ A dési ref. egyházmegye 1869. évi vizsgálati jegyző-
 könyve. 59. l. ⁵¹² DEM. Számadáskönyv. I/3. ⁵¹³ Vizsg. jk. XXVIII. 185. l. ⁵¹⁴ Vizsg. jk.
⁵¹⁵ Vizsg. jk. 94. ⁵¹⁶ Vizsg. jk. ⁵¹⁷ Vizsg. jk. ⁵¹⁸ Vizsg. jk. 210. ⁵¹⁹ Vizsg. jk. 430.
⁵²⁰ Vizsg. jk. XXXI. II. 42. l. ⁵²¹ Vizsg. jk. XXVII. 41. l. ⁵²² Vizsg. jk. XXX. 67. l.
⁵²³ Vizsg. jk. VI. 114. l. ⁵²⁴ A széki ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1876.
 40. l. ⁵²⁵ Vizsgálati jegyzőkönyvkivonat a széki ev. ref. egyházmegye II.-ik mezőségi
 köréből 1880-ról. 30, 31. l. ⁵²⁶ A levél egykorú másolata a kolozsvári ref. koll. lt.-ban
 a „Diarium Rerum Transilvanicarum pro anno 1737” című gyűjt. 23. köt. 63—64. lapján.
^{527—528} Vizsg. jk. 88a, 127a. ⁵²⁹ Vizsg. jk. ⁵³⁰ Vizsg. jk. 220. ⁵³¹ Vizsg. jk. 334. ⁵³² A

dézsi egyházmegye esperesi vizsgálati jegyzőkönyve 1872. januáról [Cím nélkül]. 35. l. 588 Vizsg. jk. VII. 58. l. 584 Vizsg. jk. 585 Vizsg. jk. 514. 586 Vizsg. jk. 207—8. 587 Vizsg. jk. 334. 588 Vizsg. jk. 408. 589 Vizsg. jk. XXVIII. 177. l. 540 Vizsg. jk. XXIX. 91. l. 541—2 Vizsg. jk. 283, 296. 543 Vizsg. jk. 72. 544 DEM. Számadaskönyv. I/1. 545 Vizsg. jk. 80. l. 546 Vizsg. jk. XXVIII. 182. l. 547 Vizsg. jk. XXIX. 89. l. 548 Vizsg. jk. XXXV. 46. l. 549 Vizsg. jk. 550 Vizsg. jk. 343. 551 Vizsg. jk. 650. 552 Vizsg. jk. 217b. 553 Vizsg. jk. 554 A ref. egyházközség lt. Számadás. 555 Vizsg. jk. XXX. 46. l. 556 L. az 555-ös forrást! 557 Vizsg. jk. 207a. 558 A széki ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1876. 26. l. 559 Vizsg. jk. XXXI. III 55. l. 560 A széki ev. ref. egyházmegye számosmenti vizsgálati köre jegyzőkönyvének kivonata 1879-ről. 9. l. 561 A széki ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve. 1876. 17. l. 562 A széki ev. ref. egyházmegye számosmenti vizsgálati köre jegyzőkönyvének kivonata 1879-ről. 16. l. 563 Vizsg. jk. VI. 164. l. 564 Vizsg. jk. 361. 565 A nagysajói ev. ref. káptalan vizsgálati jegyzőkönyve 1875—6-ban. 4—4b lev. 566 A nagysajói ev. ref. káptalan 1872. évi egyházvizsgálati jegyzőkönyve 1873 márc. 8-tól jún. 26-ig. 12. l. 567 Jegyzőkönyv a nagysajói ev. ref. káptalan egyházvizsgálatának az 1874 évben. 16. l. 568 A nagysajói ev. ref. káptalan vizsgálati jegyzőkönyve 1874—6-ban. 7a lev. 569 A nagysajói ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1883- és 1884-ről. 23a, 24a lev. 570—1 Vizsg. jk. 572 Vizsg. jk. 444. 573 Vizsg. jk. 474. 574 Vizsg. jk. 580. 575 Ref. egyházközségi levéltár (Pujon). 576 Vizsg. jk. XXVIII. 174. l. 577 Vizsg. jk. XXIX. 95. l. 578 Vizsg. jk. XXXV. 38. l. 579 Vizsg. jk. 114b. 580 Inv. Bon. 581 Vizsg. jk. XXV. 68. l. 582 Vizsg. jk. XXIII. 96. l. 583 Vizsg. jk. XXIV. 100. l. 584 A kolozs-kalotai ref. egyházmegyének kolozs-bánfihunyadi körében végbement vizsgálat jegyzőkönyve az 1877. évről. 48. l. 585 A küllői ref. egyházmegyében az 1872. XII 5.—1873. IV. 3-ig tartott esperesi vizsgálat jegyzőkönyve. 191. l. 586 A küllői ev. ref. egyházmegye vizsgáló bizottságának az 1877-ik évre vonatkozó jegyzőkönyve egybeállítva. 33. l. 587 A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1871. 23. l. 588 Vizsg. jk. VI. 53, 54. l. 589 Vizsg. jk. V. 50. l. 590 Vizsg. jk. XXIX. 22. l. 591 Vizsg. jk. XXXV. 91. l. 592 Egyházvizsgálati kivonat jegyzőkönyve a széki ev. ref. egyházmegye széki köre vizsgálóbizottságának 1876-ban. 24, 25. l. 593 Kivonat jegyzőkönyve a széki ev. ref. egyházmegye n. nyugoti köre egyházvizsgáló bizottságának, mely felvétele 1881-ik évről 1882-ben. 18. l. 594 Vizsg. jk. XXVII. 16. l. 595 Vizsg. jk. XXXI. I 19. l. 596 Vizsg. jk. XXX. 19. l. 597 Magy. Nemz. Múz. Rhédei cs. lt. 598 Vizsg. jk. VI. 51. l. 599 Vizsg. jk. 47. l. 600 Vizsg. jk. XXVIII. 128. l. 601 Vizsg. jk. XXIX. 21. l. 602 Vizsg. jk. XXXV. 88. l. 603 Egyházvizsgálati kivonat jegyzőkönyve a széki ev. ref. egyházmegye széki köre vizsgálóbizottságának 1876-ban 20. l. 604 Kivonat jegyzőkönyve a széki ev. ref. egyházmegye n. nyugoti köre egyházvizsgáló bizottságának, mely felvételt 1881-ik évről 1882-ben. 15. l. 605 A nagyenyedi ref. egyházmegye vizsg. bizottságának jegyzőkönyve 1874-ről, felvéve 1875 jan. 13-án kezdve. 80, 81. l. 606 A nagyenyedi ref. egyházmegye vizsgáló bizottságának jegyzőkönyve az 1869-ik évről. 32. l. 607 Vizsg. jk. XXIII. 65. l. 608 A nagyenyedi egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve az 1873. évről 1874-ben végrehajtva. 178. l. 609 Vizsg. jk. XXVI. 7. l. 610 A kolozs-kalotai ref. egyházmegyében a kolozs-nyárád körben, az 1874-ik évről szóló vizsgálati jegyzőkönyve. 89. l. 611 A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegyének kolozs-bánfihunyadi körében az 1880. évről szóló vizsgálati jegyzőkönyve. 171. l. 612 A kolozs-kalotai ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1881... Jegyezte: Ignác Károly. 311. l. 613 Vizsg. jk. XXXII. 346. l. 614 A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházmegye egyházvizsgálati jegyzőkönyve 1866-ról. 120. l. 615 Az udvarhelyszéki ev. ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1867-ről. 62. l. 616 Vizsg. jk. VIII. 94. l. 617 Az eredeti irat pecsét nélkül az EM. Tarcsafalvi Pálffy levéltárban egy félv. egyik lapján. 618 Vizsg. jk. VIII. 54. l. 619 A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházmegye egyházvizsg. jegyzőkönyve 1866-ról. 73. l. 620 Vizsg. jk. IX. 72. l. 621 Vizsg. jk. VIII. 54. l. 622 Vizsg. jk. IX. 135. l. 623 Udvarhelyi ref. egyházmegye vizsgálati jegyzőkönyve 1876. 105, 106. l. 624 Vizsg. jk. VIII. 76. l. 625—29 EM. Br. Wesselényi lt. „Egyház és iskola” csomó. Biró Mózes andráshelyi ref. lelkész jelentése Kelemen Benjáminhoz, br. Wesselényi Miklós jószágigazgatójához. 1842.

HIBAIGAZÍTÁS ÉS PÓTLÁS.

A 9. lapon alulról a 14. sorban a ²²³ jegyzetszám ²⁸³-ra, a 12. lapon felülről a 10. sorban az 1877-es évszám 1878-ra, a 17. lapon felülről a 18. sorban 1848-as 1884-re, a 24. lap 1. sorában az 1866-os 1869-re, a 30. lapon felülről a 17. sorban az ⁵⁵⁰ jegyzetszám ⁵⁸⁰-ra, a 31. lapon felülről a 18. sorban a *harangláb* [!] szó *haranglább* [!] ra javítandó. Ugyanezen a lapon Magyarderzséhez az 1818. évi adatok elé betoldandó a következő szöveg: „Csináltatott id. Szarvadi József úr egy *haranglábat*; erről az eklézsia készíten egy hiteles demonstratiót a jövő vizitációra.”

Erdélyi Tudományos Füzetek.

Szerkeszti : **Dr. György Lajos.**

Az E. M. E. kiadása.

1. Rass Károly: Reményik Sándor — — 40.—
2. Párvan Bazil: A dákok Trójában — — 30.—
3. Dr. Bitay Árpád: Gyulafehérvár Erdély művelődéstörténetében — — 30.—
4. Dr. Bitay Árpád: A moldvai magyarság — — 40.—
5. Szokolay Béla: A nagybányai művésztelep — — 40.—
6. Dr. Balogh Ernő: Kvarc az erdélyi medence felső mediterrán gipszeiben — — 40.—
7. Dr. György Lajos: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1925. év. — — 50.—
8. K. Sebestyén József: A brassai tekete templom Mátyás-kori címerei — — 40.—
9. Dr. Karácsonyi János: Új adatok és új szempontok a székelyek régi történetéhez — — 50.—
10. Dr. Gál Kelemen: Brassai küzdelmek a magyartalanságok ellen — — 50.—
11. Dr. Tavaszy Sándor: Erdélyi szellemi életünk két döntő kérdése — — 40.—
12. Dr. György Lajos: Két dialógus régi magyar irodalmunkban — — 60.—
13. K. Sebestyén József: A Becse-Gergely nemzetség, az Apafi és a bethleni gróf Bethlen család címere — — 50.—
14. Dr. Ferenczi Miklós: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1926. év. — — 50.—
15. Dr. Gyárfás Elemér: A Supplex Libellus Valachorum — — 50.—
16. Rónay Elemér: Kemény János fejedelem halála és nyugvóhelye — — 50.—
17. Dr. György Lajos: Egy állítólagos Pancsatantra-származék irodalmunkban — — 50.—
18. Dr. Ferenczi Miklós: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1927. év. — — 60.—
19. K. Sebestyén József: A középkori nyugati műveltség legkezelebbi határai — — 60.—
20. Szabó T. Attila: Az Erdélyi Múzeum-Egyesület XVI—XIX. századi kéziratok énekeskönyvei — — 50.—
21. Dr. Ferenczi Miklós: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1928. év. Pótlásokkal az 1919—1925. évekről — — 50.—
22. Dr. György Lajos: A francia hellénizmus hullámai az erdélyi magyar szellemi életben — — 50.—
23. Dr. Kántor Lajos: Az Erdélyi Múzeum-Egyesület problémái — — 50.—
24. Dr. Gál Kelemen: A nemzeti nevelés román fogalmazásban — — 50.—
25. Dr. Tavaszy Sándor: Kierkegaard szemléletisége és gondolkozása — — 50.—
26. Dr. Papp Ferenc: Gyulai Pál id. Bethlen János gróf körében — — 50.—
27. Dr. Csúry Bálint: Néprajzi jegyzetek a moldvai magyarokról — — 50.—
28. Dr. Biró Vencel: Püspökjelölés az erdélyi róm. kath. egyházmezejében — — 50.—
29. Dr. Teleki Domokos gróf: A marosvásárhelyi Teleki-könyvtár története — — 50.—
30. Dr. Hofbauer László: A Remény című zsebkönyv története (1839—1841) — — 50.—
31. Dr. Ferenczi Miklós: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1929. év. — — 50.—
32. Dr. Gyulai Farkas: A Döbrentei-pályázat és a Bánkban — — 50.—
33. Dr. Rajka László: Jókai „Törökvilág Magyarországon” c. regénye — — 50.—
34. Dr. Temesváry János: Hét erdélyi püspök végrendelete — — 50.—
35. Dr. Biró Vencel: A kolozsmonostori belső jezsuita rendház és iskola Bethlen és a Rákóczy fejedelmek idejében — — 50.—
36. Szabó T. Attila: Az Erdélyi Múzeum Vadadi Hegedűs-kódexe — — 50.—
37. Dr. Kántor Lajos: Hídvégi gróf Mikó Imre szózata 1856-ban az Erdélyi Múzeum és az Erdélyi Múzeum-Egyesület megalakítása érdekében — — 50.—
38. Dr. Ferenczi Miklós: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1930. év. — — 50.—
39. Dr. Balogh Arthur: A székely vallási és iskolai önkormányzat — — 50.—
40. Dr. György Lajos: Eulenspiegel magyar nyomai — — 80.—
41. Dr. Dömötör Sándor: A cigányok temploma — — 50.—
42. Dr. Kristóf György: Baró Eötvös József utazásai Erdélyben — — 80.—
43. Dr. Hofbauer László: Az Erdélyi Hirdető története — — 50.—
44. Dr. Kristóf György: Kazinczy és Erdély — — 50.—
45. Dr. Asztalos Miklós: A székelyek őstörténete letelepülésükig — — 50.—
46. Dr. Varga Béla: Az individualitás kérdése — — 80.—
47. Kemény Katalin: Erdélyi emlékiratok — — 80.—
48. Dr. Dömötör Sándor: Vida György facetiái — — 50.—
49. Dr. Oberding József György: A mezőgazdasági hitelkérdés rendezésére irányuló törekvések a román törvényhozásban — — 50.—
50. Szabó T. Attila: Közép-Szamos-vidéki határnevek — — 50.—
51. Dr. Balogh Jolán: Olasz fafestmények Gyulafehérvárt — — 30.—
52. Dr. Ferenczi Miklós: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1931. év. — — 50.—
53. Dr. Kántor Lajos: Magyarok a román népköltészetben — — 50.—
54. Dr. György Lajos: Magyar anekdotáink Naszreddin-kapcsolatai — — 50.—
55. Dr. Veress Endre: Gróf Kemény József (1795—1855) — — 120.—
56. Dr. Kántor Lajos: Kölcsönhatás a magyar és román népköltészetben — — 30.—
57. Dr. Tavaszy Sándor: A lét és valóság — — 60.—
58. Szabó T. Attila: Adatok Nagyenyed XVI—XX. századi helyneveinek ismeretéhez — — 60.—
59. Dr. Imre Lajos: A falunyelv és irányelvei — — 60.—
60. Dr. Veress Endre: A történetíró Báthory István király — — 80.—
61. Dr. Boros György: Carlyle — — 40.—
62. Dr. Juhász Kálmán: Két kolozsmonostori püspököt a XVI. században — — 50.—
63. Dr. Biró József: A kolozsvári Bánffy-palota és tervező mestere, Johann Eberhard Blummann — — 60.—
64. Dr. Ferenczi Miklós: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1932. év. — — 50.—
65. Dr. Jancsó Elemér: Az irodalomtörténetírás legújabb irányai — — 50.—
66. Dr. Kántor Lajos: Erdély a világháborút tükröző román irodalomban — — 50.—
67. Dr. Veress Endre: A moldvai csángók származása és neve — — 80.—
68. Dr. Oberding József György: A Kolozsvári Gondoskodó Társaság — — 60.—

69. Papp Ferenc: Gyulai Pál a kolozsvári ref. kollégiumban — — — — —	60.—	91. Dr. Szabó T. Attila: Nireg-Szásznyíres település, népiség, népesedés- és helynévtörténeti viszonyai a XIII–XX. században — — — — —	80.—
70. Dr. Ferenczi Miklós–Valentiny Antal: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája 1933. év — — — — —	60.—	92. Dr. Jancsó Elemér: Nyelv és társadalom — — — — —	50.—
71. Dr. Balogh Jolán: Márton és György kolozsvári szobrászok — — — — —	150.—	93. Dr. Gyárfás Elemér: Gyárfás Elek úti-naplója 1844-ből — — — — —	50.—
72. Dr. Kristóf György: Szabolcska Mihály Erdélyben — — — — —	80.—	94. Dr. Jászay Károly: Magyar luteránus megmozdulások Cluj-Kolozsváron (1798–1861) — — — — —	50.—
73. Lakatos István: Magyaros elemek Brahms zenéjében — — — — —	40.—	95. Valentiny Antal: Románia magyar irodalmának bibliográfiája. 1936. év — — — — —	60.—
74. Dr. Kristóf György: Eminescu Mihály költeményei — — — — —	50.—	96. Dr. Kántor Lajos: Czegei gróf Wass Ottília, az Erdélyi Múzeum Egyesület nagy jótévedője — — — — —	60.—
75. Dr. Bíró József: A bonchidai Bánffy-kastély — — — — —	80.—	97. Dr. Szabó T. Attila: A transylvan magyar társadalomkutatás — — — — —	40.—
76. Dr. Juhász Kálmán: Műveltségi állapotok a Temesközben a török világban — — — — —	40.—	98. Lakatos István: A román zene fejlődéstörténete — — — — —	60.—
77. Dr. Rajka László: Jókai román tárgyú novellái — — — — —	40.—	99. Dr. Szabó T. Attila: Kelemen Lajos tudományos munkásságának negyven éve (1897–1937) — — — — —	40.—
78. Venczel József: A falumunka és az erdélyi falumunka-mozgalom — — — — —	60.—	100. Dr. György Lajos: Dr. Bitay Árpád életrajzi adatai és tudományos munkássága — — — — —	40.—
79. Valentiny Antal: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1934. év — — — — —	60.—	101. Dr. Szabó T. Attila: Dés helynevei — — — — —	60.—
80. Dr. Bíró József: Magyar művészet és erdélyi művészet — — — — —	60.—	102. Valentiny Antal: Románia magyar irodalmának bibliográfiája. 1937. év — — — — —	60.—
81. Dr. György Lajos: Anyanyelvünk védelme — — — — —	40.—	103. Makkai Endre–Nagy Ödön: Adatok téli néphagyományaink ismeretéhez — — — — —	120.—
82. Grandpierre Edit: A kolozsvári Szent Mihály-templom története — — — — —	80.—	104. Dr. Szabó T. Attila: Bábony története és települése — — — — —	120.—
83. Dr. Balogh Ernő: Dr. Szádeczky-Kardoss Gyula — — — — —	40.—	105. Dr. György Lajos: Az „Erdélyi Múzeum” története — — — — —	—, —
84. Dr. Kozocsa Sándor: Históriais ének Bocskay Istvánról — — — — —	40.—	106. Fábian Béla: Nagykend helynevei — — — — —	—, —
85. Dr. Révész Imre: Méliusz és Kálvin — — — — —	80.—	107. Herepei János és Szabó T. Attila: Levéltári adatok faépítészetünk történetéhez I. Fatemplomok és haranglábak — — — — —	60.—
86. Dr. Szabó T. Attila: Zilah helynévtörténeti adatai a XIV–XX. században — — — — —	60.—	108. Dr. Szabó T. Attila: Levéltári adatok faépítészetünk történetéhez. II. Székelykapuk és fazárak — — — — —	40.—
87. Lakatos István: Az új magyar műzene — — — — —	40.—		
88. Rass Károly: A mi regényirodalmunk — — — — —	60.—		
89. Valentiny Antal: Románia magyar irodalmának bibliográfiája. 1935. év — — — — —	40.—		
90. Monoki István: Romániában az 1935. évben megjelent román-magyar és magyar időségi sajtótermékek címjegyzéke — — — — —	60.—		

Megrendelhetők az Erdélyi Múzeum kiadóhivatalában, Cluj-Kolozsvár, Str. Baron L. Pop 5. szám és a Minerva könyvesboltjában, Cluj-Kolozsvár, Str. Regina Maria 1.

Az 1–10. szám elfogyott.

